

Stratégia integrácie ľudí s cudzineckým pôvodom

*žijúcich v Hlavnom meste
Slovenskej republiky
Bratislave*

AUTORSTVO A POĎAKOVANIE

Dokument vznikol v spolupráci s Centrom pre výskum etnicity a kultúry a s finančnou podporou Detského fondu OSN (UNICEF).

Autorky a autori:

Alena Holka Chudžíková (CVEK).

Dominika Nagyová (Magistrát HM SR Bratislava, Oddelenie podpory pre ľudí s cudzineckým pôvodom)

Simona Majdanová (Magistrát HM SR Bratislava, Útvar mestských stratégií a analýz)

Šimon Kostolný (Magistrát HM SR Bratislava, Útvar mestských stratégií a analýz)

Veronika Horváthová (Magistrát HM SR Bratislava, Útvar mestských stratégií a analýz)

Zuzana Čupková (Magistrát HM SR Bratislava, Útvar mestských stratégií a analýz)

Zuzana Weberová (Magistrát HM SR Bratislava, Oddelenie podpory pre ľudí s cudzineckým pôvodom).

Konzultačné stretnutia v priebehu tvorby dokumentu facilitovali Alena Holka Chudžíková, Elena Gallová Kriglerová, Jana Kadlečíková a Michaela Píšová z Centra pre výskum etnicity a kultúry.

Za spoluprácu počas celého procesu tvorby strategického dokumentu ďakujeme všetkým mestským častiam, mestským organizáciám a útvarom magistrátu, neziskovým organizáciám, cudzineckým komunitám, štátnym inštitúciám a medzinárodným organizáciám, ktoré sa zúčastňovali konzultačných stretnutí, alebo prispeli svojimi pripomienkami, a delili sa tak s nami o svoje skúsenosti, podnety a nápady. Veľmi si to vážime.

OBSAH

AUTORSTVO A POĎAKOVANIE	1
OBSAH.....	2
EXECUTIVE SUMMARY	4
PREČO MESTO BRATISLAVA POTREBUJE STRATÉGIU INTEGRÁCIE ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM?.....	5
Integrácia ľudí s cudzineckým pôvodom predstavuje pre Bratislavu nielen výzvy, ale aj príležitosti	6
VÍZIA MESTA BRATISLAVY VO VZŤAHU K INTEGRÁCII ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM ...	8
PROCES TVORBY STRATÉGIE INTEGRÁCIE ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM ŽIJÚCICH V HLAVNOM MESTE SR BRATISLAVE	9
CIEĽ STRATÉGIE INTEGRÁCIE ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM	10
PRINCÍPY STRATÉGIE INTEGRÁCIE ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM	10
CIEĽOVÉ SKUPINY	11
STRATEGICKÝ, LEGISLATÍVNY A KOMPETENČNÝ RÁMEC V OBLASTI INTEGRÁCIE ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM	16
ANALYTICKÁ ČASŤ.....	18
PRIORITNÉ OBLASTI INTEGRÁCIE ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM.....	42
PROCESY SÚVISIACE S INTEGRÁCIOU ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM	45
1/ UDRŽANIE A POSILNENIE KOORDINÁCIE INTEGRÁCIE ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM.....	45
2/ ZBER A ANALÝZA DÁT O ĽUĎOCH S CUDZINECKÝM PÔVODOM.....	46
3/ BUDOVANIE KAPACÍT MESTA V OBLASTI MIGRÁCIE A INTEGRÁCIE	47
TEMATICKÉ OKRUHY INTEGRÁCIE ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM.....	48
4/ DETI A MLÁDEŽ	48
4.1. Vzdelávanie.....	48
4.2. Podporné služby pre deti a mládež s cudzineckým pôvodom	50
4.3. Práca s mládežou s cudzineckým pôvodom a voľnočasové aktivity.....	50
5/ PRÍSTUP K SLUŽBÁM.....	52
5.1. Poskytovanie informácií ľuďom s cudzineckým pôvodom	52
5.2. Asistenčné centrum pomoci	54
5.3. Bývanie.....	55
5.4. Sociálne veci	56
5.5. Zdravotná starostlivosť	58

6/ KOMUNITNÉ AKTIVITY, KULTÚRA, BUDOVANIE VZŤAHOV	58
7/ ZAMESTNÁVANIE A PODNIKANIE	60
MONITORING A EVALUÁCIA PLNENIA STRATÉGIE	62
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	63
ZOZNAM GRAFOV A TABULIEK.....	65
SLOVNÍK POJMOV	66

EXECUTIVE SUMMARY

Dokument *Stratégia integrácie ľudí s cudzineckým pôvodom žijúcich v Hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave* predstavuje prvý komplexný strategický rámec pre podporu inklúzie cudzineckých komunit v hlavnom meste. Na jeho príprave pracovalo v spolupráci s Oddelením podpory pre ľudí s cudzineckým pôvodom od roku 2023 Centrum pre výskum etnicity a kultúry s finančnou podporou Detského fondu OSN (UNICEF). Spoločne zorganizovali štyri konzultačné stretnutia, na ktorých sa zúčastňovali predstaviťky a predstavitelia útvarov magistrátu, neziskového sektora, mestských častí, štátnych inštitúcií, medzinárodných organizácií aj cudzineckých komunit, ktoré v Bratislave pôsobia.

Cieľom stratégie je prispieť k naplneniu vízie Bratislavy ako starostlivého a otvoreného mesta so zameraním na podporu ľudí s cudzineckým pôvodom. Či už ide o ľudí, ktorí tu hľadajú bezpečie, alebo sem prichádzajú za prácou, podnikaním, rodinou či štúdiom, veríme, že dobre nastavenými opatreniami dokážu samosprávy prispieť k dostupnejším službám, súdržnejšej spoločnosti a v konečnom dôsledku aj lepšiemu naplneniu potenciálu všetkých ľudí.

Dokument pomenúva základne tematické okruhy, ktorým je potrebné sa na úrovni mesta bližšie venovať - či už realizovaním konkrétnych aktivít a služieb, alebo koordinovaním aktérov, ktorí majú v danej oblasti kompetencie či expertízu.

Na stratégiu nadväzuje príprava akčného plánu, ktorý vytýči konkrétne opatrenia vychádzajúce z jednotlivých tematických oblastí.

Implementáciou stratégie a akčného plánu Bratislava vysiela jasný signál, že inklúzia, rozmanitosť a rovnosť príležitostí sú kľúčové hodnoty pre jej spravodlivý rozvoj.

PREČO MESTO BRATISLAVA POTREBUJE STRATÉGIU INTEGRÁCIE ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM?

Príchod do novej krajiny je vždy konkrétnym, osobným procesom - znamená príchod na konkrétne miesto, do konkrétneho bytu, susedstva či komunity. Prichádzajúci ľudia si vytvárajú sociálne väzby, nachádzajú si zamestnanie, a krok za krokom sa začleňujú do každodenného života v novom prostredí. Tento proces je sprevádzaný množstvom praktických výziev, napríklad orientáciou v systéme vzdelávania, zdravotnej starostlivosti, daňových a poplatkových povinnostiach, či prístupe k verejným a sociálnym službám.

Práve v tomto kontexte zohráva samospráva kľúčovú úlohu - ako najbližšia úroveň verejnej správy k obyvateľstvu disponuje nástrojmi na vytváranie riešení podporujúcich kvalitu života všetkých obyvateľiek a obyvateľov. Zmyslom integračných politik je preto nielen zabezpečiť zapojenie ľudí s cudzineckým pôvodom do života v meste, ale predovšetkým podporiť vytváranie inkluzívneho mestského spoločenstva.

Bratislava svoju víziu byť mestom pre všetkých explicitne definuje v Stratégii Bratislava 2030, teda vo svojom pláne hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta do roku 2030: „Bratislava je mesto stvorené pre ľudí. Je to starostlivé mesto, ktoré vytvára a zabezpečuje podmienky pre dôstojný život všetkých, ktorí sa v ňom rozhodnú žiť, nezávisle od ich životnej situácie alebo pôvodu. Mesto sa riadi princípom spolupráce a komunikuje so svojimi obyvateľmi. Mesto presadzuje rovnosť, inklúziu a dostupnosť príležitostí.“

Bratislava ako hlavné mesto SR hostí významnú časť celkovej populácie cudzincov a cudzincov na Slovensku - či už pochádzajúcich z členských štátov EÚ, alebo z tzv. tretích krajín. Migrácia do hlavného mesta narastala kontinuálne od roku 1989 a výraznejšie sa zintenzívnila po vstupe SR do Európskej únie. Podľa štatistických údajov bol počet ľudí s cudzineckým pôvodom v Bratislavskom kraji dlhodobo najvyšší spomedzi všetkých krajov SR, čo súvisí s rozvinutým trhom práce, prítomnosťou medzinárodných inštitúcií, ako aj univerzitným prostredím. (Kadlečíková, 2018)

Začiatok vojnového konfliktu na Ukrajine v roku 2022 priniesol ďalší výrazný nárast počtu ľudí s cudzineckým pôvodom, a to najmä v podobe prílevu utečieniek a utečencov z Ukrajiny. Mnohí z týchto ľudí našli útočisko práve v Bratislave, ktorá sa stala dôležitým miestom prvého kontaktu, pomoci a následnej integrácie. Táto situácia významne ovplyvnila aj charakter migračných tokov a potrebu posilniť integračné kapacity na úrovni hlavného mesta. Bezprecedentný pohyb ľudí na úteku si vyžiadala rýchle riešenia v oblasti zisťovania a napĺňania potrieb tejto časti ľudí s cudzineckým pôvodom.

Integrácia ľudí s cudzineckým pôvodom predstavuje pre Bratislavu nielen výzvy, ale aj príležitosti

Efektívna integračná politika nie je len reakciou na súčasné migračné toky, ale strategickým krokom pre dlhodobú prosperitu Bratislavy. Riadený proces integrácie je zároveň dôležitou prevenciou sociálnych aj ekonomických problémov – pomáha predchádzať marginalizácii, napätiu v spoločnosti či stratám na trhu práce. Prilákatie a udržanie zahraničného talentu môže mestu priniesť vyššiu konkurencieschopnosť, silnejšiu ekonomiku, inovatívne prostredie a odolnosť voči demografickým výzvam.

Bratislava čelí rovnakým demografickým trendom ako zvyšok Slovenska – klesajúca pôrodnosť, starnúca populácia a odchod mladých ľudí do zahraničia. Hoci si mesto ešte udržiava relatívne mladú populáciu, je to prevažne vďaka prísunu zahraničného študentstva a pracovníčok a pracovníkov. Bez nich hrozí úbytok pracovnej sily, pokles konkurencieschopnosti a daňových príjmov, aj oslabenie inovačného potenciálu (VAIA, Magnet pre talent, 2023).

Benefity cielenej integrácie ľudí s cudzineckým pôvodom pre Bratislavu:

1. Posilnenie ekonomiky a verejných financií

Hoci integrácia môže na začiatku predstavovať isté verejné výdavky, tieto náklady majú prevažne krátkodobý charakter. Napríklad utečenky a utečenci často nachádzajú uplatnenie v sektoroch, kde je dlhodobý nedostatok pracovnej sily, čím dopĺňajú existujúci trh práce a znižujú tlak na neobsadené pozície. Z dlhodobého hľadiska úspešná integrácia cudzincov zvyšuje produkčnú kapacitu ekonomiky. Vyššia zamestnanosť či ich vlastné podnikateľské aktivity následne zvyšujú aj daňové príjmy. Ich aktívna účasť v hospodárstve zároveň navyšuje spotrebu tovarov a služieb, čo stimuluje ekonomickú aktivitu a prináša dodatočné príjmy do spoločnej kasy (IFP, 2023).

2. Zahraničné študentky a študenti ako budúce obyvateľstvo a inovátorky/i

Podiel zahraničných študentiek a študentov na slovenských vysokých školách vzrástol z 5,5 % (2016) na 17 % (VAIA, 2024). Bratislava má všetky predpoklady byť mestom, kde príchod a usadenie prebieha ľahko a bezpečne – od dostupných služieb v angličtine po možnosť vybaviť dokumenty ešte pred príchodom.

V súčasnosti len 12 % zahraničných študentiek a študentov ostáva po ukončení štúdia na Slovensku, čo predstavuje pre Slovensko premrhanú príležitosť. Štát investoval (odhladiac od školného) do ich vzdelania, mesto investovalo do poskytovaných služieb a infraštruktúry, ktorú počas štúdia využívali – tieto investície sa štátu ani mestu nevrátia v podobe daní či odvodov. Každý vysokoškolsky vzdelaný človek prináša hodnotu približne 2.8 milióna eur počas celého života práce na Slovensku. (VAIA, 2023). Zotrvanie študentstva v meste po

ukončení štúdia sa premietne do rozvoja znalostnej ekonomiky a tvorby pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou.

3. Konkurencieschopnosť a inovačný potenciál

Firmy v inovačných, výskumných a digitálnych odvetviach už teraz zápasia s nedostatkom kvalifikovaných ľudí. Migrantky a migranti a zahraničné absolventstvo prinášajú rôznorodé zručnosti, jazykové kompetencie a kultúrne know-how, ktoré umožňujú firmám expandovať na zahraničné trhy a zvyšovať produktivitu. Mnohé startupy v Bratislave potvrdzujú, že nedostatok talentu je hlavnou bariérou rastu. (VAIA, 2023)

4. Zmiernenie dôsledkov starnutia populácie

V najbližších dekádach sa počet obyvateľstva nad 65 rokov výrazne zvýši, zatiaľ čo počet ekonomicky aktívnych ľudí klesne (MIB, 2024). Menší počet zamestnaných sa premietne do nižších daňovo-odvodových príjmov, čo vytvorí tlak na trh práce, systém financovania dôchodkov aj služieb samospráv. Bratislava potrebuje diverzitu a atraktívny pracovný trh na zvýšenie konkurencieschopnosti a odolnosti ako protiopatrenie voči demografickému poklesu (Globsec, 2025).

VÍZIA MESTA BRATISLAVY VO VZŤAHU K INTEGRÁCII ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM

Bratislava je otvorené a inkluzívne mesto, kde má každý – bez ohľadu na pôvod – príležitosť žiť dôstojný, stabilný a kvalitný život. Mesto je atraktívnou voľbou pre ľudí prichádzajúcich zo zahraničia. Využíva talent a potenciál ľudí s cudzineckým pôvodom na posilnenie konkurencieschopnosti, inovácií a kultúrnej rozmanitosti. Mesto odstraňuje bariéry, reaguje na potreby zraniteľných skupín a zapája všetkých do verejného života v snahe budovať moderné, sociálne súdržné a ekonomicky prosperujúce mesto.

Mesto Bratislava si vo viacerých strategických dokumentoch stanovuje víziu byť otvoreným mestom pre všetkých ľudí, ktorí na jej území žijú. V strategickom pláne Bratislava 2030 sa napríklad ako jeden z cieľov uvádza, že “mesto poskytuje atraktívne podmienky pre rastúci počet cudzincov, rozvíja medzinárodnú kultúrnu spoluprácu, zapája sa do kultúrnych kooperačných sietí a platforiem pre globálne výzvy a problémy.” V tomto strategickom pláne je ďalej zdôrazňovaná potreba zapájania komunity a zainteresovaných aktérov a aktérov do strategických či riadiacich procesov, nakoľko “tento prístup pomáha predchádzať konfliktom, harmonizuje potreby všetkých účastníkov a poskytuje šancu na zapojenie do vecí verejných aj marginalizovaným a zraniteľným skupinám obyvateľstva.”

Aj Komunitný plán sociálnych služieb reflektuje narastajúci význam tejto témy a poukazuje na potrebu systematického prístupu k začleňovaniu ľudí s cudzineckým pôvodom: „Problematika cudzincov sa postupne stáva aktuálnou v mnohých krajinách EÚ. Slovensko sa stáva cieľovou krajinou pre cudzincov z viacerých krajín a je predpoklad, že tento trend môže na základe geopolitického vývoja ďalej narastať. Je teda logické pristupovať k týmto osobám systematicky, vytvárať pre ne podmienky, ktoré povedú k ich inklúzii a zaradeniu do spoločnosti.“

Hlavným cieľom integrácie je vytváranie súdržnej a inkluzívnej spoločnosti, v ktorej sú ľudia s cudzineckým pôvodom vnímaní ako plnohodnotné členky a členovia mestského spoločenstva a majú rovnaké príležitosti podieľať sa na jeho rozvoji. Základnou filozofiou integračnej stratégie má byť nielen vytváranie samostatných, paralelných štruktúr, ale aj systematické odstraňovanie bariér, ktoré bránia prístupu osôb s cudzineckým pôvodom k existujúcim službám.

Mesto Bratislava si uvedomuje, že integrácia osôb s cudzineckým pôvodom predstavuje komplexný a dlhodobý proces, v ktorom je potrebné zabezpečiť primeranú podporu. Cieľom tejto podpory je vytvárať podmienky na **vyrovnávanie príležitostí pre dôstojný, stabilný, samostatný a kvalitný život všetkých obyvateľiek a obyvateľov bez ohľadu na ich pôvod.**

Integračné opatrenia by mali zároveň adresne reagovať na špecifické potreby a zvýšenú **zraniteľnosť niektorých skupín osôb s cudzineckým pôvodom.** Medzi tieto skupiny patria najmä osoby s udelenou medzinárodnou ochranou, osoby s tolerovaným pobytom, osoby s udeleným dočasným útočiskom, obeť obchodovania s ľuďmi a/alebo vykorisťovania,

jednotlivci a rodiny ohrozené chudobou, jednorodičovské domácnosti s deťmi (najmä tie, ktorým bolo udelené dočasné útočisko), deti a mladí ľudia bez sprievodu rodičov alebo príbuzných, seniorky a seniori, ako aj osoby so zdravotným znevýhodnením.

PROCES TVORBY STRATÉGIE INTEGRÁCIE ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM ŽIJÚCICH V HLAVNOM MESTE SR BRATISLAVE

Po vypuknutí vojnového konfliktu na Ukrajine začalo Hlavné mesto SR Bratislava čerpať finančné prostriedky z viacerých medzinárodných a iných externých zdrojov, s cieľom zabezpečiť pomoc osobám prichádzajúcim z Ukrajiny. Najvýznamnejšiu podporu v tomto smere poskytol mestu Detský fond OSN (UNICEF).

V roku 2022 prijalo mestské zastupiteľstvo Bratislavy Memorandum o spolupráci s UNICEF, v ktorom sa mesto zaviazalo vypracovať rámcový strategický dokument v oblasti integrácie osôb s cudzineckým pôvodom. Tento záväzok bol realizovaný v spolupráci Oddelenia podpory pre ľudí s cudzineckým pôvodom Magistrátu hlavného mesta Bratislava a Centrom pre výskum etnicity a kultúry (CVEK). Organizácia CVEK bola oslovená a priamo financovaná zo strany UNICEF vzhľadom na svoje dlhoročné odborné skúsenosti s tvorbou integračných stratégií na regionálnej úrovni, ako aj s metodickým a konzultačným sprevádzaním samospráv v tejto oblasti a ich dlhoročným pôsobením v téme migrácie a integrácie.

Stratégia integrácie ľudí s cudzineckým pôvodom žijúcich v Hlavnom meste SR Bratislava vychádza z analýzy mapujúcej relevantných aktérov na lokálnej, regionálnej aj národnej úrovni, vrátane mimovládneho sektora, ktorí sa aktívne podieľajú na integračných aktivitách v meste.

Príprava stratégie prebiehala participatívnym spôsobom. Na jeseň 2023 sa uskutočnili dve konzultačné stretnutia so zástupkyňami a zástupcami magistrátu, mestských častí, verejných inštitúcií, mimovládnych a charitatívnych organizácií, škôl a medzinárodných subjektov. Tieto stretnutia, facilitované Centrom pre výskum etnicity a kultúry, viedli k definovaniu hlavných cieľov stratégie.

V apríli 2024 sa konalo konzultačné stretnutie s predstaviteľkami a predstaviteľmi cudzineckých komunít v Bratislave. V máji 2024 prebehlo záverečné stretnutie so zainteresovanými aktérmi, na ktorom boli finalizované prioritné oblasti stratégie. Následne bol dokument poskytnutý na pripomienkovanie. Pripomienky boli zhromaždené prostredníctvom e-mailovej korešpondencie od účastníčok a účastníkov stretnutia, ako aj od ďalších zainteresovaných subjektov, vrátane Detského fondu OSN - UNICEF.

V roku 2025 pokračovali stretnutia so zainteresovanými aktérmi, ktorých cieľom bolo prediskutovať konkrétne kroky na najbližšie roky a pripraviť akčný plán pre implementáciu

stratégie. Výstupy z týchto stretnutí pomohli spätne validovať ciele a finalizovať znenie stratégie. Finalizácia akčného plánu je plánovaná v prvom štvrtroku 2026. Tvorba akčného plánu v spolupráci s Centrom pre výskum etnicity a kultúry bola podporená v rámci projektu Technical Support Instrument Detským fondom OSN (UNICEF) a Európskou komisiou.

CIEĽ STRATÉGIE INTEGRÁCIE ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM

Celkovým cieľom tohto dokumentu je **zadefinovať prioritné oblasti integrácie ľudí s cudzineckým pôvodom žijúcich v meste Bratislava do roku 2035 a smerovanie mesta Bratislava v oblasti integrácie pre obdobie do roku 2035.**

PRINCÍPY STRATÉGIE INTEGRÁCIE ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM

S cieľmi stratégie integrácie ľudí s cudzineckým pôvodom úzko súvisia základné princípy, na ktorých má byť postavená. Tieto princípy definujú hodnotové východiská, smerovanie a rámce, v ktorých by sa mali pohybovať všetci aktéri podieľajúci sa na implementácii jednotlivých opatrení.

Každý navrhovaný cieľ či opatrenie by mal byť podrobený kritickému zhodnoteniu v súlade s týmito princípmi – tzv. hodnotiacemu filtru, ktorý slúži na overenie, či konkrétne riešenie zodpovedá základným hodnotám, ktoré boli definované už v počiatočnej fáze tvorby stratégie. Táto zásada je kľúčová pre zachovanie konzistencie, účelnosti a udržateľnosti integračných politík.

- **Rovnosť a nediskriminácia** – princíp rovnosti a nediskriminácie je základným pilierom každej demokratickej spoločnosti. Explicitné a dôrazné odmietanie akýchkoľvek prejavov rasizmu, netolerance a xenofóbie by malo byť súčasťou každej integračnej stratégie, ale aj každodennej praxe samosprávnych inštitúcií. Dodržiavanie princípu rovnosti je potrebné vyžadovať od občanok a občanov SR vo vzťahu k cudzinkám a cudzincom, ale aj naopak. Stratégia integrácie musí byť ukotvená v rovnosti a nediskriminácii, pretože len tak zabezpečíme, aby cudzinky a cudzinci mali rovný prístup k vzdelávaniu, práci, kultúre, zdravotnej a sociálnej starostlivosti a pod., a predídeme tak ich sociálnemu vylúčeniu. Treba si však uvedomiť, že **rovnakosť nie je rovnosť**. Ak teda s cudzinkami a cudzincami budeme zaobchádzať identicky ako s občiankami a občanmi v záujme nediskriminácie, môžeme dosiahnuť práve opačný efekt. Cudzinky a cudzinci totiž prichádzajú s úplne inou výbavou, možnosťami, schopnosťami a potrebami, kvôli čomu opatrenia, ktoré sú šité na mieru občiankam a občanom, môžu byť pre cudzinky a cudzincov znevýhodňujúce.
- **Rodová rovnosť** predstavuje rovné a spravodlivé zaobchádzanie so všetkými

osobami, čo môže znamenať tak rovnaké zaobchádzanie, ako aj zaobchádzanie, ktoré síce je rozdielne, ale vytvára rovnosť príležitostí z hľadiska práv, výhod, povinností a možností. Vychádza z princípu, že všetky ľudské bytosti majú právo slobodne rozvíjať svoje schopnosti a vyberať si z možností bez obmedzení rodových stereotypov.

- **Rešpekt voči kultúrnej rozmanitosti** – aj na Slovensku sa mestské spoločenstvá stávajú čoraz rozmanitejšími a pre vedenia miest to môže predstavovať výzvu. Ako zabezpečiť jednotu (*unity*) a dobré spolužitie, keď je obyvateľstvo také rozmanité? Východiskom z tejto dilemy je vytváranie inkluzívnej identity, spoločného MY, v ktorom sa môže nájsť každá obyvateľka či obyvateľ. Tým, že uznáme a vyjadríme rešpekt voči kultúrnej rozmanitosti, ktorá v našom meste existuje (namiesto toho, aby sme ju bagatelizovali alebo ignorovali), otvárame oveľa širšie možnosti pre integráciu a vytváranie súdržnej spoločnosti. Poskytuje to totiž oveľa viac možností na hľadanie toho, čo máme spoločné, a teda pre vytváranie spoločnej identity.
- **Prierezovosť** - integrácia je komplexný proces, ktorý má presah do všetkých oblastí života cudzinky či cudzinca aj spoločenstva, do ktorého prichádza. Preto je dôležité porozumieť, že integračná stratégia má prierezový charakter a jej opatrenia sa budú týkať tak oblasti vzdelávania, ako aj zamestnávania, zdravotnej či sociálnej starostlivosti, politických práv, ale aj kultúry a komunitných aktivít.
- **Individuálny prístup** – integračná stratégia by mala byť nastavená tak, aby dokázala reagovať na rozmanité potreby rôznych skupín cudziniiek a cudzincov. Cudzinky a cudzinci sa líšia nielen právami a povinnosťami, ktoré vyplývajú z ich pobytového statusu, ale aj kultúrnou výbavou, jazykovými schopnosťami, vzdelaním, pracovnými skúsenosťami, okolnosťami príchodu na Slovensko (napr. utečenky a utečenci vs. pracovné migrantky a migranti alebo zahraničné študentstvo) a pod. Preto nemožno predpokladať, že ich potreby budú rovnaké. Aj tu vystupuje do popredia princíp rovnosti, ktorý treba aplikovať aj v individuálnych prípadoch, napr. pri plánovaní rôznych mestských aktivít, či poskytovaní verejných služieb.

CIEĽOVÉ SKUPINY

V tejto stratégii používame pojem „**ľudia s cudzineckým pôvodom**“, ako zastrešujúci a inkluzívny termín, ktorý zahŕňa široké spektrum cudziniiek a cudzincov s rôznym pobytovým statusom a životnou situáciou. Tento pojem umožňuje reflektovať rozmanitosť skúseností, potrieb a okolností, s ktorými sa cudzinky a cudzinci stretávajú, bez obmedzenia na úzky právny alebo administratívny rámec.

Populácia ľudí s cudzineckým pôvodom je veľmi rozmanitá. Cieľom stratégie je preto **vytvárať také prostredie a služby, ktoré budú inkluzívne a zároveň dostatočne flexibilné na to, aby reagovali na potreby osoby s cudzineckým pôvodom** žijúcej na území hlavného mesta. V nasledujúcej časti stručne predstavujeme hlavné kategórie osôb, ktorých sa stratégia môže týkať.

Cudzincom je podľa zákona č. 404/2011 Z.z. o pobyte cudzincov každý, kto nie je občanom

Slovenskej republiky. Takáto definícia je však pomerne široká a zahŕňa v sebe veľké množstvo podkategórií ľudí, ktorí sa nachádzajú na území Slovenskej republiky a nie sú jej občiankami a občanmi. S rôznymi typmi legálnych a pobytových statusov sa spájajú aj rôzne práva a povinnosti, ale aj špecifiká jednotlivých kategórií cudzincov, ktorí žijú na území mesta a je preto dôležité vedieť, čím sa jednotlivé kategórie odlišujú.

Celkovo možno rozdeliť migráciu na dobrovoľnú a nedobrovoľnú (nútenú). **Dobrovoľné migrantky a migranti** sú ľudia, ktorí prichádzajú na Slovensko na základe vlastného rozhodnutia za určitým účelom. Tieto účely môžu byť rôzne – práca, podnikanie, vzdelávanie/štúdium, ale aj mnohé iné. V prípade občianok a občanov iných štátov EÚ/EHP je zabezpečený voľný pohyb osôb, kým v prípade tzv. štátnych príslušníčok a príslušníkov tretích krajín Slovenská republika musí týmto ľuďom udeliť určitý typ pobytu, ktorého účel musí byť zdokladovaný.

Pri **nedobrovoľnej** (nútenej) **migrácii** ľudia odchádzajú zo svojej krajiny kvôli prenasledovaniu, vojne, či iným dôvodom a sú teda nútení svoju krajinu opustiť. V tomto prípade im Slovenská republika udeľuje istý typ medzinárodnej ochrany (azyl, doplnková ochrana, tolerovaný pobyt a iné). Do tejto skupiny spadajú aj **odídenkyne a odídenci z Ukrajiny**, ich status je však tiež špecifický.

Občianky a občania EÚ/EHP

Občianky a občania EÚ/EHP s platným preukazom totožnosti alebo cestovným dokladom sa môžu na Slovensku zdržiavať tri mesiace bez ďalších podmienok. Ak sa občianka alebo občan EÚ/EHP chce na Slovensku zdržiavať dlhšie ako tri mesiace, má na to právo v prípade, že:

- je osobou zamestnanou na území SR,
- je samostatne zárobkovo činnou osobou na území SR,
- má dostatočné zdroje pre seba a svojich rodinných príslušníkov, aby sa nestali záťažou pre systém pomoci v hmotnej núdzi SR počas obdobia ich pobytu a majú zdravotné poistenie na území SR,
- študuje na základnej škole, strednej škole alebo vysokej škole v SR,
- je u nej/neho predpoklad, že sa zamestná, alebo
- je rodinným príslušníkom občianky či občana EÚ/EHP, ktorého sprevádza alebo sa k nemu pripája a ktorý spĺňa vyššie uvedené podmienky.

Občianka a občan EÚ/EHP sú povinní do 10 pracovných dní odo dňa vstupu na územie SR ohlásiť začiatok a miesto svojho pobytu na cudzineckej polícii podľa miesta bydliska. Občianka a občan EÚ/EHP, ktorí sa na Slovensku zdržiavajú dlhšie ako tri mesiace, sú povinní požiadať o registráciu pobytu do 30 dní od uplynutia troch mesiacov odo dňa vstupu na územie Slovenskej republiky.

Štátne príslušníčky a príslušníci tretích krajín

Situácia štátnych príslušníčok a príslušníkov tretích krajín je oproti občiankam a občanom EÚ/EHP výrazne zložitejšia. Štátnou príslušníčkou a príslušníkom tretej krajiny je každá osoba,

ktorá nie je štátnou občiankou či občanom SR ani občiankou či občanom Únie; štátnou príslušníčkou a príslušníkom tretej krajiny sa rozumie aj osoba bez štátnej príslušnosti.

Na to, aby sa mohli tieto osoby zdržiavať na území Slovenskej republiky, musia získať určitý typ pobytu.

Prechodný pobyt sa udeľuje vždy za určitým účelom a každá cudzinka a cudzinec z tretej krajiny môže mať len jeden účel pobytu. Tými sú najčastejšie zamestnanie, podnikanie, štúdium, osobitné činnosti, výskum a vývoj, zlúčenie rodiny, pobyt osoby so statusom zahraničného Slováka, pobyt osoby, ktorá má uznaný dlhodobý pobyt na území členského štátu EÚ. Príslušný policajný útvar rozhoduje o udelení prechodného pobytu, pričom zvažuje rôzne okolnosti, ako sú napríklad verejný záujem, bezpečnostné hľadisko a posudok zastupiteľského úradu. Na tento pobyt nevzniká právny nárok.

Prechodný pobyt môže byť prvýkrát udelený na rôzne dlhý čas, obvykle na tri až šesť rokov v závislosti od účelu pobytu. Prechodný pobyt po dobu jeho platnosti oprávňuje štátnu príslušníčku a príslušníka tretej krajiny legálne sa zdržiavať na území SR, cestovať do zahraničia a vracieť sa na Slovensko.

Trvalý pobyt oprávňuje cudzinky a cudzincov dlhodobo sa zdržiavať na území SR a na cesty do zahraničia a naspäť. Je to stabilnejší typ pobytu, ktorý sa udeľuje cudzinkám a cudzincom na dobu dlhšiu ako prechodný pobyt. Cudzinky a cudzinci s trvalým pobytom majú vo väčšine oblastí života zhodné práva a povinnosti ako občianky a občania SR (napr. zamestnávanie, zdravotná starostlivosť, sociálne veci, verejný život na regionálnej úrovni).

Existujú tri typy trvalého pobytu:

- trvalý pobyt na päť rokov,
- trvalý pobyt na neobmedzený čas a
- dlhodobý pobyt.

Podmienky udelenia trvalého pobytu sú pomerne komplexné a nevzniká naň právny nárok.

Tolerovaný pobyt sa udeľuje štátnym príslušníčkam a príslušníkom tretích krajín v osobitných prípadoch, najmä ak im v návrate do krajiny pôvodu bránia vážne dôvody, alebo ak je ich pobyt na území Slovenskej republiky potrebný z dôvodu ochrany ich života, zdravia alebo osobnej slobody. Tolerovaný pobyt sa môže udeliť aj v prípadoch, keď je vyhostenie osoby neprípustné alebo neuskutočniteľné.

Tolerovaný pobyt sa udeľuje na nevyhnutný čas, pričom ho možno opakovane predĺžiť. Počas trvania tolerovaného pobytu je osoba oprávnená zdržiavať sa na území Slovenskej republiky, avšak tento typ pobytu neposkytuje rovnaký rozsah práv ako prechodný alebo trvalý pobyt, najmä pokiaľ ide o prístup na trh práce.

V súvislosti s poskytovaním **dočasného útočiska** sa tolerovaný pobyt môže uplatňovať ako prechodné riešenie pre osoby, ktoré nespĺňajú podmienky na udelenie iného typu pobytu, alebo v situáciách, keď je potrebné zabezpečiť ich pobyt na území SR do rozhodnutia o ďalšom právnom postavení. Dočasné útočisko predstavuje osobitný režim ochrany, ktorý sa

uplatňuje v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a poskytuje dotknutým osobám právo zdržiavať sa na území SR počas trvania tohto režimu.

Cudzinky a cudzinci ako obyvateľky a obyvatelia mesta/obce

Keďže obyvateľkou či ¹, a to bez ohľadu na občianstvo, stávajú sa obyvateľmi miest aj cudzinky a cudzinci s trvalým pobytom. Zo statusu obyvateľky či obyvateľa obce tak cudzinkám a cudzincom vyplývajú rôzne práva:

- voliť orgány samosprávy obce a byť zvolená/ý do orgánu samosprávy obce,
- hlasovať o dôležitých otázkach života a rozvoja obce (miestne referendum)
- zúčastňovať sa na zhromaždeniach obyvateľstva obce a vyjadrovať na nich svoj názor a zúčastňovať sa na zasadnutiach obecného zastupiteľstva,
- obracať sa so svojimi podnetmi a sťažnosťami na orgány obce,
- používať obvyklým spôsobom obecné zariadenia a ostatný majetok obce slúžiaci pre verejné účely,
- požadovať súčinnosť pri ochrane svojej osoby a rodiny a svojho majetku nachádzajúceho sa v obci,
- požadovať pomoc v čase náhlej núdze.

Na samospráve obce sa zároveň môže podieľať aj obyvateľka a obyvateľ s prechodným pobytom podľa zákona o hlásení pobytu občanov SR a podľa zákona o pobyte cudzincov. Tieto osoby však nemôžu voliť orgány samosprávy obce, ani byť volené do orgánov samosprávy či hlasovať v miestnom referende.

Cudzinka a cudzinec ako obyvateľka a obyvateľ má na druhej strane vo vzťahu k obci alebo mestu tieto povinnosti:

- ochraňovať majetok obce a podieľať sa na nákladoch obce, vykonávať menšie obecné služby organizované obcou, ktoré sú určené na zlepšenie života, životného prostredia, ekonomických podmienok a sociálnych podmienok obyvateľov obce a sú vykonávané v záujme obce,
- podieľať sa na ochrane a na zveľaďovaní životného prostredia v obci,
- napomáhať udržiavať poriadok v obci,
- poskytovať osobnú pomoc a vecnú pomoc pri záchranných prácach a odstraňovaní následkov mimoriadnej udalosti v obci,
- platiť miestne dane a poplatky.

¹ § 3 zákona č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov; § 42 ods. 2 a § 63 ods. 2 zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

DÔLEŽITÉ!

Pri type pobytu sa cudzinky a cudzinci výrazne líšia od občianok a občanov Slovenskej republiky. Kým občianka a občan Slovenskej republiky sa môže v danom meste na trvalý pobyt jednoducho prihlásiť, u cudzincov to tak nie je. V prípade, že nespĺňajú podmienky na udelenie trvalého pobytu (napr. manželstvo s občiankou/občanom SR alebo 5 rokov prechodného pobytu v SR), môžu požiadať len o prechodný alebo tolerovaný pobyt. V prípade cudzincov preto nejde o voľbu, v ktorej obci budú mať trvalý alebo prechodný pobyt, ale druh pobytu (prechodný, trvalý, tolerovaný) je daný slovenskou legislatívou podľa účelu pobytu na území SR. To ich v mnohých prípadoch neopravňuje získavať určité výhody, práva alebo služby, ktoré sú často v mestách viazané na trvalý pobyt. Túto skutočnosť je dôležité zohľadňovať aj pri politikách a miestnych nariadeniach, ktoré viažu určité služby na trvalý pobyt. Zároveň, v prípade, že občianka a občan ako osoba prihlásená na prechodný pobyt potrebuje pomoc/službu, ktorú jej mesto/obec prechodného pobytu nedokáže poskytnúť, môže ju odkázať na mesto/obec, v ktorom má prihlásený trvalý pobyt. V prípade cudzincov s prechodným pobytom toto neplatí, nie je možné ich odkázať na inú samosprávu, keďže v žiadnej nemôžu mať prihlásený trvalý pobyt. V strategických dokumentoch miest/obcí preto treba myslieť aj na túto cieľovú skupinu a na to, aby nebola vylúčená z prístupu k službám na základe nemožnosti získať trvalý pobyt.

Utečenky, utečenci a odídenkyne, odídenici

Utečenky a utečenci sú osoby, ktoré opúšťajú svoju krajinu nedobrovoľne v dôsledku vojny, prenasledovania či vážneho bezprávia. V porovnaní s ostatnými cudzinkami a cudzincami sa často nachádzajú vo výrazne zraniteľnejšej situácii – prežili traumy, nemali možnosť pripraviť sa na život v novej krajine a sú odlúčení od blízkych.

Vo februári 2022 začali na Slovensko prichádzať veľké počty ľudí utekajúcich pred vojnou na Ukrajine. V reakcii na túto bezprecedentnú situáciu bol na úrovni EÚ po prvýkrát v praxi implementovaný **štatút odídenca**, ktorý sa vzťahuje práve na ľudí utekajúcich pred vojnou z Ukrajiny a je odlišný od statusu ostatných utečieniek a utečencov.

Pojem **utečenec**, ako ho definuje Dohovor o právnom postavení utečencov z roku 1951, sa používa v medzinárodnom práve, avšak slovenská legislatíva takýto pojem nepozná. Zákon o azyly definuje pojmy ako medzinárodná ochrana, azyl, doplnková ochrana, prenasledovanie, pôvodca prenasledovania, i vážne bezprávie. Na Slovensku sa používa pojem **osoba s udelenou medzinárodnou ochranou**, čím sa myslia utečenky a utečenci, a aj tento pojem zahŕňa niekoľko ďalších kategórií.

Žiadateľka a žiadateľ o azyl je osoba, ktorá požiadala o udelenie azylu. Konanie o udelení azylu zahŕňa preverovanie dôvodov, ktoré človek uvádza ako príčinu svojho núteného odchodu z krajiny. Žiadateľky a žiadatelia o azyl na rozhodnutie o ich žiadosti zväčša čakajú v tzv. záchytných a pobytových táboroch, ktoré sú zariadeniami Migračného úradu MV SR.

Azylantka a azylant je osoba, ktorej bol udelený azyl buď z humanitných dôvodov, alebo preto, že má vo svojej krajine pôvodu opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, národnostných či náboženských dôvodov, za uplatňovanie politických práv a slobôd, alebo sa z dôvodu zastávania politických názorov či príslušnosti k určitej sociálnej skupine nemôže/nechce vrátiť do tohto štátu. Azylantka a azylant získava trvalý pobyt, vďaka čomu sa stáva obyvateľkou či obyvateľom mesta/obce, kde žije.

Osoba s doplnkovou ochranou - ak žiadateľka či žiadateľ nespĺňa podmienky na udelenie azylu, môže im byť udelená doplnková ochrana, teda prechodný pobyt na 1 rok na území SR s možnosťou predlžovania na 2 roky. Doplnková ochrana môže byť udelená tým žiadateľkám a žiadateľom o azyl, u ktorých sú preukázateľné dôvody domnievať sa, že by im pri návrate do krajiny pôvodu hrozilo vážne bezprávie.

Migračný úrad môže osobám s udelenou medzinárodnou ochranou poskytnúť istú mieru integračnej podpory - finančnú podporu po dobu najviac 6 mesiacov, kurz základov slovenského jazyka, psychologické alebo iné poradenstvo, kurz kultúrnej orientácie a/alebo ubytovanie v integračnom stredisku.

Odídenkyňa alebo odídenec je osoba, ktorej bolo udelené dočasné útočisko a je jej vydaný doklad o tolerovanom pobyte. Poskytovanie tejto formy ochrany pred vojnovým konfliktom upravuje zákon o azyle a na Slovensku sa poskytuje v reakcii na vypuknutie vojny na Ukrajine a na príchod veľkého počtu ľudí z Ukrajiny na naše územie. Tento štatút dáva odídenkyniam a odídencom právo na vstup na trh práce, ako aj prístup k zdravotnej starostlivosti.

STRATEGICKÝ, LEGISLATÍVNY A KOMPETENČNÝ RÁMEC V OBLASTI INTEGRÁCIE ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM

Slovenská republika dodnes nemá jasne určený inštitucionálny rámec a taktiež gestora na štátnej úrovni ktorý by sa zaoberal problematikou integrácie ľudí s cudzineckým pôvodom. Strategické dokumenty, ktoré by mali usmerňovať sú neaktuálne alebo málo implementované, alebo sa zaoberajú integráciou ľudí s cudzineckým pôvodom len veľmi okrajovo. Väčšina štátnych aktivít sa sústreďuje skôr na bezpečnosť a kontrolu pobytu, menej na praktickú integráciu ľudí s cudzineckým pôvodom v mestách, či komunitách. Mnohé mestá, či regióny sú nútené suplovať štát a preto sami rozvíjajú vlastné riešenia, iniciatívy.

Posun smerom ku strategickému prístupu významne podporujú aj agentúry OSN, najmä UNICEF a UNHCR, ktoré samosprávam zabezpečujú technickú a expertnú pomoc, realizovanú aj prostredníctvom ďalších expertných organizácií[3]. Dôležitú úlohu zohráva aj Únia miest Slovenska, ktorá ako strešná organizácia prostredníctvom špecializovanej pracovnej skupiny zabezpečuje koordináciu, výmenu dobrej praxe a sieťovanie slovenských miest v súvislosti s témou integrácie cudzincov a cudzincov.

Hlavné mesto Slovenskej republiky vníma a pristupuje k integrácii ako k prierezovej politike,

ktorú sa snaží systematicky začleňovať do svojich strategických dokumentov a rozvojových plánov. Tému integrácie ľudí s cudzineckým pôvodom vnímame nie ako dočasnú reakciu na krízovú situáciu, ale ako trvalú súčasť verejnej politiky, ktorá bude prepojená so službami v oblasti bývania, sociálnej podpory, vzdelávania, participácie a podpory komunity. (SAV, 2025).

Európsky rámec

- Pakt o migrácii a azyle (schválený 2023–2024) – prináša jednotnejšie pravidlá pre azyl a správu migrácie v EÚ.
- Slovensko musí nové pravidlá premietnuť do zákonov do roku 2026.
- Integrácia je v Pakte skôr odporúčaná než prikázaná – zodpovednosť a riešenia ostávajú hlavne na členských štátoch.

Štátna úroveň Slovenskej republiky

Za vstup a pobyt cudzincov zodpovedá Ministerstvo vnútra SR.

- Mиграčný úrad MV SR:
 - zabezpečuje azylové zariadenia, záchytné a pobytové tábory,
 - poskytuje integračnú podporu osobám s udelenou medzinárodnou ochranou,
 - jeho pôsobnosť je však obmedzená len na túto cieľovú skupinu a časovo limitovaná.

Oblasť integrácie v širšom zmysle (bývanie, jazyk, zamestnávanie, vzdelávanie, zdravie):

- nemá jednotného gestora na štátnej úrovni,
- je rozdelená medzi viaceré rezorty (najmä MPSVR SR a MŠVVaM SR),
- chýba jej centrálna koordinácia a zodpovednosť.

Záväzné dokumenty prijaté Slovenskou republikou:

- Stratégia pracovnej mobility (2018) – zdôraznila potrebu systémových opatrení a spolupráce so samosprávami, no plnenie úloh je slabé.
- Mиграčná politika SR s výhľadom do roku 2025 (2021) – zameraná najmä na vstup a pobyt, integráciu rieši skôr okrajovo.
- Národná stratégia SR k riadeniu azylu a migrácie (uzn. vlády 300/2025) – vychádza z nového európskeho rámca, no integrácia opäť nie je centrálnou témou.

Región (VÚC)

- Zriaďuje a koordinuje vybrané sociálne a zdravotné služby, stredné školy, dopravu.
- Vie zosúladiť služby na území viacerých miest a obcí.

Mesto a mestské časti

- Mesto pripravuje a realizuje miestne stratégie integrácie, prepája aktérov a rieši konkrétne potreby obyvateľstva.
- Predstavujú „prvú líniu“ integrácie: bývanie, základné školy, škôlky, komunitné a sociálne služby, voľnočasové aktivity.
- Najbližší kontakt s ľuďmi v teréne.
- Komunitné centrá, susedské iniciatívy, pomoc pri orientácii v službách.²

² Zhrnutie vychádza z dokumentu *Prehľad právnych, politických a inštitucionálnych rámcov v téme integrácie*

ANALYTICKÁ ČASŤ

Demografia

Počet ľudí s cudzineckým pôvodom na území Bratislavy v posledných rokoch výrazne narástol. Zatiaľ čo v roku 2018 žilo v Bratislave zhruba 34 500 cudziniiek a cudzincov, ku koncu roka 2024 ich počet podľa oficiálnych štatistík predstavoval 97 445, čo predstavuje takmer tretinu všetkých cudziniiek a cudzincov na Slovensku. Podľa expertných odhadov však toto číslo nemusí odzrkadľovať skutočný počet cudziniiek a cudzincov na území Bratislavy, odhaduje sa, že ich počet môže byť o niečo nižší³. V evidencii môžu byť zohľadnení aj tí, ktorí sa už vrátili späť do krajiny pôvodu alebo sa presunuli do inej krajiny⁴.

Tabuľka 1: Počet cudziniiek a cudzincov s pobytom v Bratislave podľa typu pobytu

Typ pobytu	Počet osôb
Prechodný pobyt	30 787
Trvalý pobyt	25 028
Tolerovaný pobyt	41 630

Zdroj: ÚHCP k 31.12.2024

Z hľadiska pobytového statusu na konci roka 2024 až 36 % (41 630) predstavovali ľudia s tolerovaným pobytom. Počet ľudí s tolerovaným pobytom výrazne vzrástol od roku 2022 v dôsledku vojnového konfliktu na Ukrajine. Po skupine s tolerovaným pobytom nasleduje 30 787 osôb s prechodným pobytom (32 %) a 25 028 osôb s trvalým pobytom (26 %) (Tabuľka 1).

Príchod cudziniiek a cudzincov je však v súlade s trendom aj v iných európskych mestách a ich príchodom bol v porovnaní so susednými krajinami ešte nižší. Pre porovnanie, v roku 2022 v Prahe tvorili cudzinky a cudzinci 25 % podiel na celkovom počte obyvateľstva⁵ a vo Viedni bol ich podiel na začiatku roka 2023 ešte vyšší (34 % s iným občianstvom a až 44 % s inou národnosťou)⁶.

Tak ako aj v Bratislave, aj v ostatných mestách, súvisí nárast počtu cudziniiek a cudzincov predovšetkým s vojnou na Ukrajine. Celkový počet žiadostí o dočasné útočisko v prvom roku však na Slovensku tvoril iba 2,2 % zo všetkých žiadostí v rámci Európy. V porovnaní so Slovenskom zaznamenali v susednom Česku a Poľsku až dvojnásobný počet odídenců a odídenčov na obyvateľa (IFP, 2023).

cudzincov, ktorý pre mestá Bratislava a Nitra vypracovala Slovenská akadémia vied v rámci projektu Technical Support Instrument s podporou Detského fondu OSN (UNICEF) a Európskej komisie.

³ Hoci počet obyvateľov Slovenska v roku 2022 dočasne vzrástol o 110 tisíc, podľa odhadov Inštitútu finančnej politiky by počet natrvalo presídlených ľudí na Slovensko mal byť vo výške zhruba 55 tisíc obyvateľov (IFP, 2023).

⁴ Pri žiadosti o tolerovaný pobyt cudzinci vstupujú do evidencie, no v prípade opustenia Slovenska za účelom návratu do krajiny pôvodu alebo za účelom presťahovania sa do inej krajiny im nevzniká povinnosť odhlásiť sa, preto je tento údaj nadhodnotený.

⁵ Dostupné z: <https://praha.camp/magazin/detail/ctvrtina-obyvateľ-prahy-jsou-cizinci-vetsina-pochazi-z-vychodni-evropy-jsou-vyznamnou-pracovni-silou>

⁶ Dostupné z: <https://praha.camp/magazin/detail/ctvrtina-obyvateľ-prahy-jsou-cizinci-vetsina-pochazi-z-vychodni-evropy-jsou-vyznamnou-pracovni-silou>

Box 1: Zahraničné mestá a ich stratégie integrácie ľudí s cudzineckým pôvodom

Hlavné mesto Českej republiky Praha začalo s tvorbou strategických dokumentov pre oblasť integrácie cudzínok a cudzincov už v roku 2013 a postupne prešlo už 3 strategickými obdobiami. Aktuálne je v platnosti **Koncepcia hlavného mesta Prahy pre oblasť integrácie cudzincov: Praha metropola všetkých**⁷ s obdobím platnosti od 2022 do 2027. Koncepcia bola prijatá v čase začiatkov vojnového konfliktu na Ukrajine, a tak v nej nebola doposiaľ zohľadnená hlavná vlna v podobe odídených a odídenecov z Ukrajiny. Už v čase tvorby koncepcie však cudzinky a cudzinci v Prahe tvorili zhruba pätinu obyvateľstva. Vo svojej koncepcii definujú spoločne s víziou 5 strategických cieľov a prepájajú ich aj s ďalšími strategickými dokumentami mesta. Cieľe sa týkajú najmä inštitucionálneho zázemia a infraštruktúry (dáta a ich evaluácia, personálne a finančné kapacity a i.) spolupráce úradov, organizácií a ďalších aktérov, služieb pre cudzinky a cudzincov, vzdelávania a spolužitia.

Pre implementáciu cieľov bol následne vytvorený **Akčný plán Koncepcie hl. m. Prahy pre oblasť integrácie cudzincov pre obdobie 2024-2025**⁸. V akčnom pláne sú stanovené aj konkrétne merateľné indikátory, napr. pre oblasť služieb je to druh služby a počet pracovníčok a pracovníkov, ktorí zvýšili svoje interkultúrne kompetencie alebo pre oblasť vzdelávania je to počet žiačok a žiakov, ktorým bola poskytnutá jazyková príprava a následné vykonanie monitoringu a vyhodnotenia výsledkov.

V susednej Viedni vypracúvajú monitoring integrácie cudzínok a cudzincov vzhľadom na viaceré imigračné vlny už od roku 2007. Jeho šiesta verzia **Integration & Diversity Monitor: Vienna 2023**⁹ zachytáva podrobnú demografickú analýzu a až 8 tematických oblastí a spoločne s indikátormi, ktoré napomáhajú merať mieru integrácie v priebehu dekád. Ide o oblasti rovnosti a participácie (napr. získanie občianstva, volebné právo), vzdelávania (napr. rozdiely v stupni dosiahnutého vzdelania, nezamestnanosť mladých) zamestnanosti a trhu práce (napr. rozdiely v zamestnanosti podľa pohlavia, stupňa vzdelania, veku a pod.), príjmu a sociálnej pomoci (najmä nižšie mzdy, ohrozenie chudobou), zdravia, bývania, infraštruktúry, verejných priestorov a komunitného života.

Pre porovnanie, v poľskom Krakove strategický rámec pre cudzinecké komunity prijali v podobe programu **Open Krakow**¹⁰ s platnosťou na roky 2024 až 2028. Hlavnými opatreniami sú predovšetkým zlepšovanie dostupnosti a kvality služieb (vrátane zvyšovania informovanosti či vzdelávania zamestnanectva mesta), podpora integrácie (napr. prostredníctvom vybudovania multikultúrneho centra), vytvorenie informačnej platformy pre cudzinky a cudzincov či podpora iniciatív ďalších aktérov v tejto oblasti.

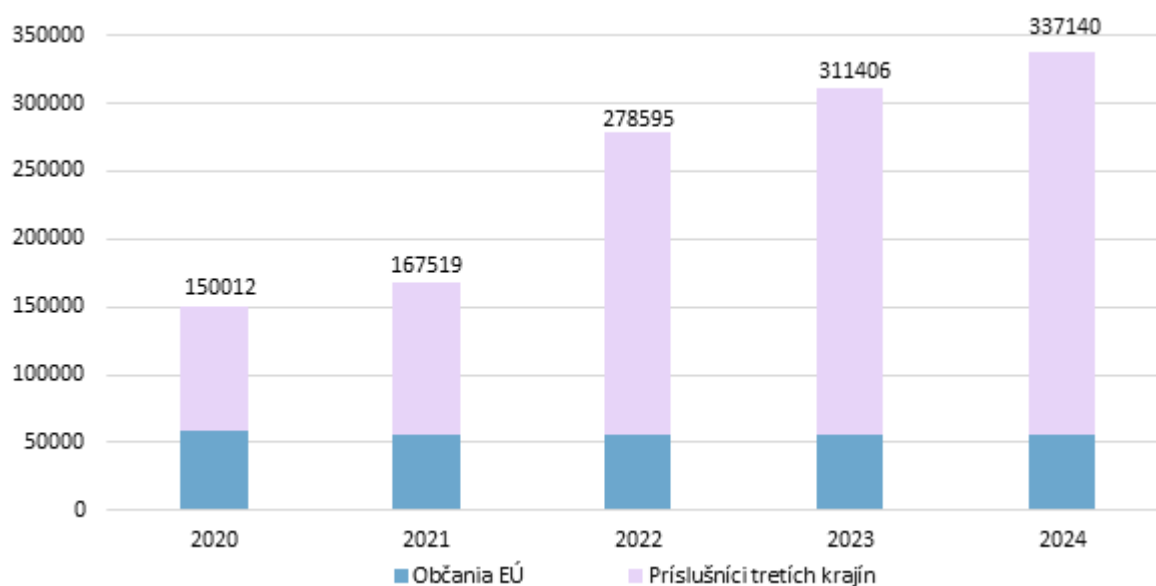
⁷ Dostupné z: <https://metropolevsech.eu/wp-content/uploads/2022/02/Koncepcie-HMP-pro-oblast-integrace-cizincu-2022-2027.pdf>

⁸ Dostupné z: <https://metropolevsech.eu/wp-content/uploads/2024/03/Akcni-plan-Koncepcie-hl.-m.-Prahy-pro-oblast-IC-2024-2025.pdf>

⁹ Dostupné z: <https://www.wien.gv.at/english/social/integration/facts-figures/monitoring.html>

¹⁰ Dostupné z: https://otwarty.krakow.pl/program/289750,artykul,program_otwarty_krakow_na_lata_2024___2028.html

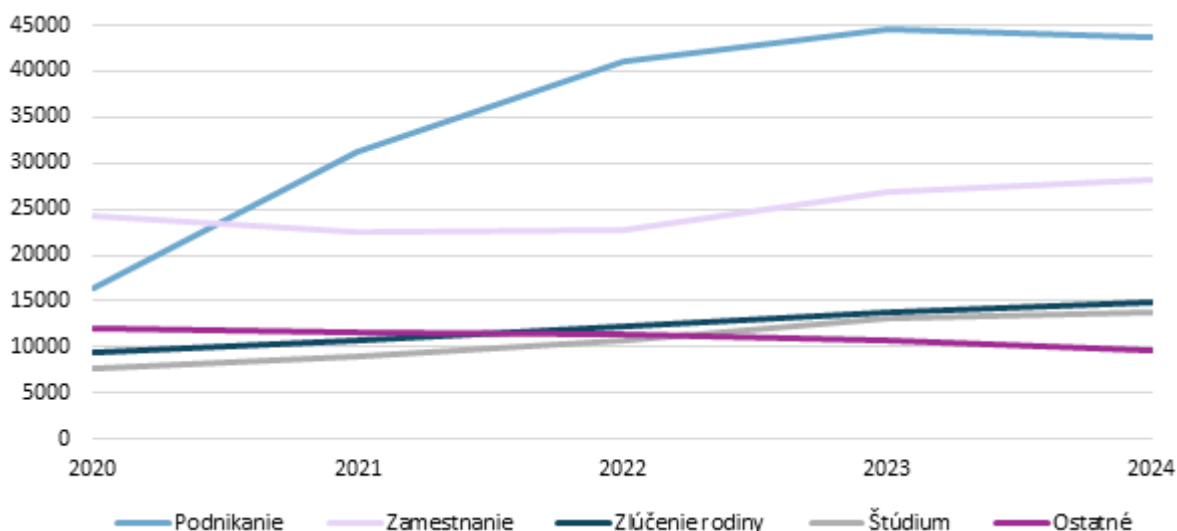
Graf 1: Vývoj počtu platných pobytov v SR

Zdroj: ÚHCP k 31.12.2024

Na Slovensko medzi rokmi 2020 až 2024 prichádzali predovšetkým príslušníčky a príslušníci tretích krajín (Graf 1). Nárast počtu udelených prechodných pobytov z dôvodu podnikania či zamestnania pozorujeme za posledných 5 rokov naprieč celým Slovenskom. Kontinuálne však rastie počet udelených pobytov z dôvodu štúdia a zlučovania rodiny (Graf 2).

Graf 2: Vývoj najčastejších dôvodov udelenia prechodného pobytu v SR príslušníckam a príslušníkom tretích krajín

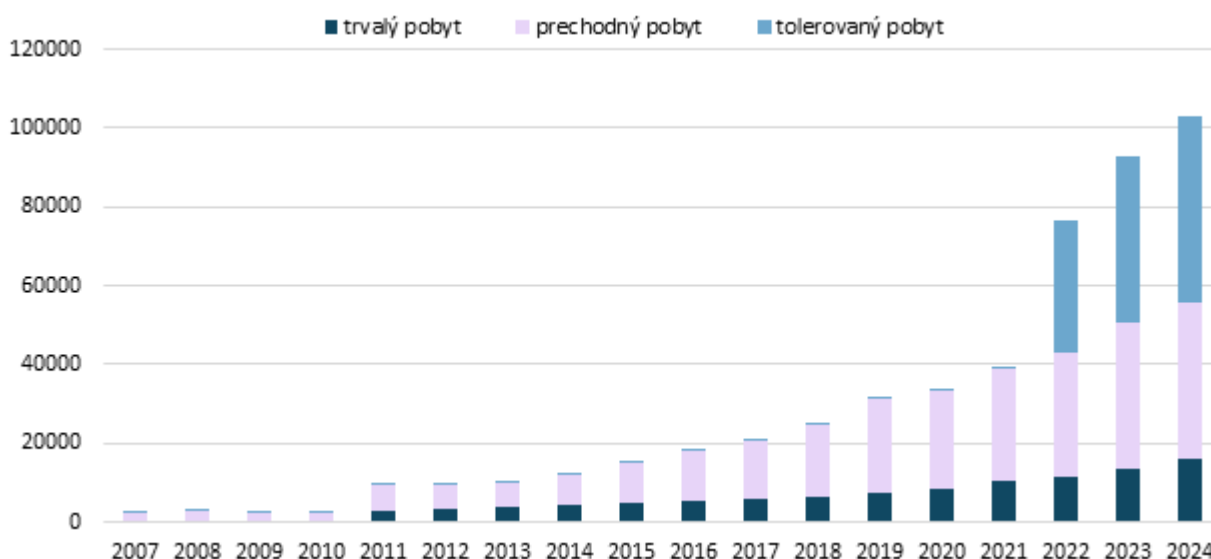

Zdroj: ÚHCP k 31.12.2024

V Bratislavskom kraji okrem cudziniiek a cudzincov s tolerovaným pobytom medzi rokmi 2020 až 2024 vzrástol aj počet cudziniiek a cudzincov s prechodným pobytom (o 57 %) a s trvalým pobytom (o 97 %) (Graf 3). Najčastejšími dôvodmi udelenia prechodného pobytu príslušníckam a príslušníkom tretích krajín v Bratislave boli v roku 2024 podnikanie (34 %) a zamestnanie (24 %), za ktorými nasledovalo zlúčenie rodiny (19 %) alebo štúdium (12 %)

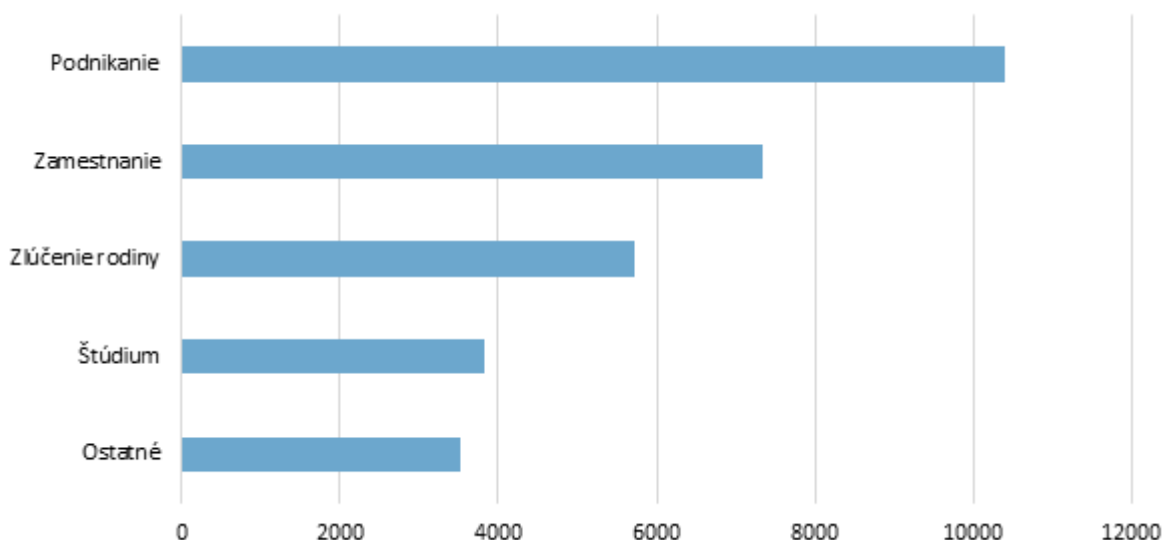
(Graf 4).

Graf 3: Počet pobytov ľudí z tretích krajín v Bratislavskom kraji

Zdroj: ÚHCP k 31.12.2024

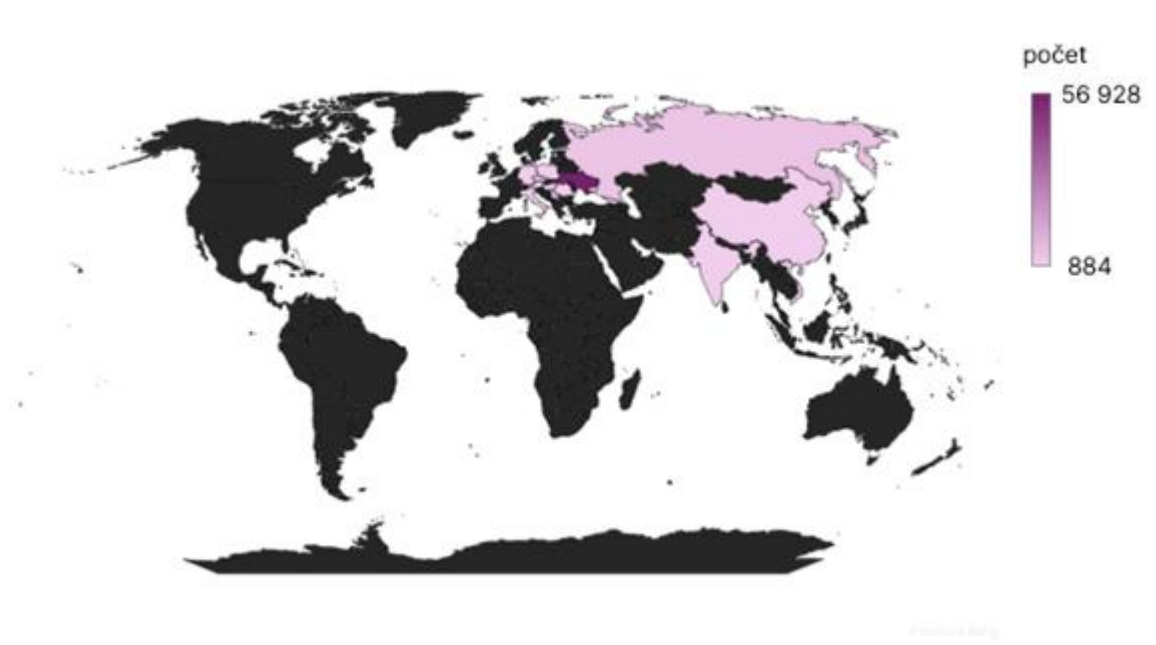
Graf 4: Najčastejšie dôvody udelenia prechodného pobytu cudzincov v Bratislave

Zdroj: ÚHCP k 31.12.2024

Najväčšiu skupinu z hľadiska počtu udelených pobytov v Bratislave tvoria občianky a občania Ukrajiny (58 %), no početné skupiny predstavujú aj občianky a občania zo Srbska (5 %), Ruska (4 %) či Vietnamu (2 %). Takmer tretina ľudí prichádzajúcich z Ukrajiny na Slovensko žila v roku 2024 v Bratislave. Okrem cudziniiek a cudzincov z tretích krajín sú v Bratislave zastúpení aj občianky a občania EÚ, predovšetkým z priľahlého regiónu (Graf 5 a Tabuľka 2).

Graf 5: Počet ľudí s cudzineckým pôvodom s pobytom v Bratislave podľa krajiny pôvodu (z top 15 krajín)

Zdroj: ÚHCP k 31.12.2024

Tabuľka 2: Počet ľudí s cudzineckým pôvodom s pobytom v Bratislave podľa krajiny pôvodu (z top 15 krajín)

Krajina pôvodu	Počet osôb
Ukrajina	56 928
Srbsko	5 331
Rusko	4 312
Vietnam	1 876
Česká republika	1 871
Nemecko	1 567
Čína	1 335
Taliansko	1 250
Rakúsko	1 167
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	1 126
India	1 116
Gruzínsko	1 059
Poľsko	1 059
Rumunsko	978
Maďarsko	884

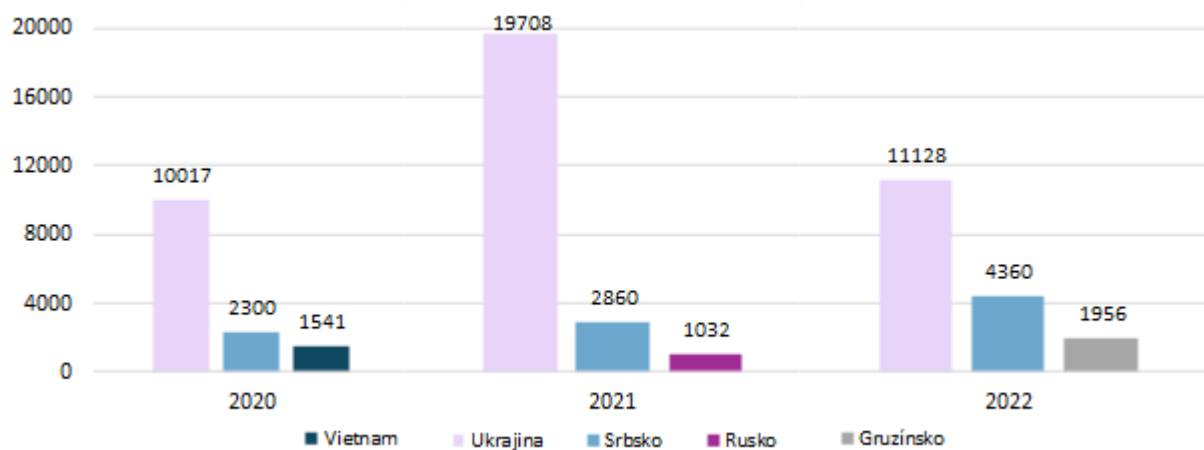
Zdroj: ÚHCP k 31.12.2024

Už pred vypuknutím vojny na Ukrajine sa na Slovensku zdržiavali občianky a občania z viacerých tretích krajín v produktívnom veku prichádzajúci za prácou, častokrát krátkodobého alebo sezónneho charakteru¹¹. Spomedzi všetkých cudzinec a cudzincov

¹¹ Dostupné z: <https://home-affairs.ec.europa.eu/document/download/acf35639-ce88-4156-9845->

však dominovali občianky a občania Ukrajiny a za posledných 5 rokov vzrástol počet ľudí z Ukrajiny s platným pobytom takmer 5-násobne. Ďalšími početne zastúpenými krajinami boli Srbsko, Vietnam, Gruzínsko či Rusko, čo sa následne odzrkadľuje v zastúpení cudzincov a cudzincov v Bratislave (Graf 6).

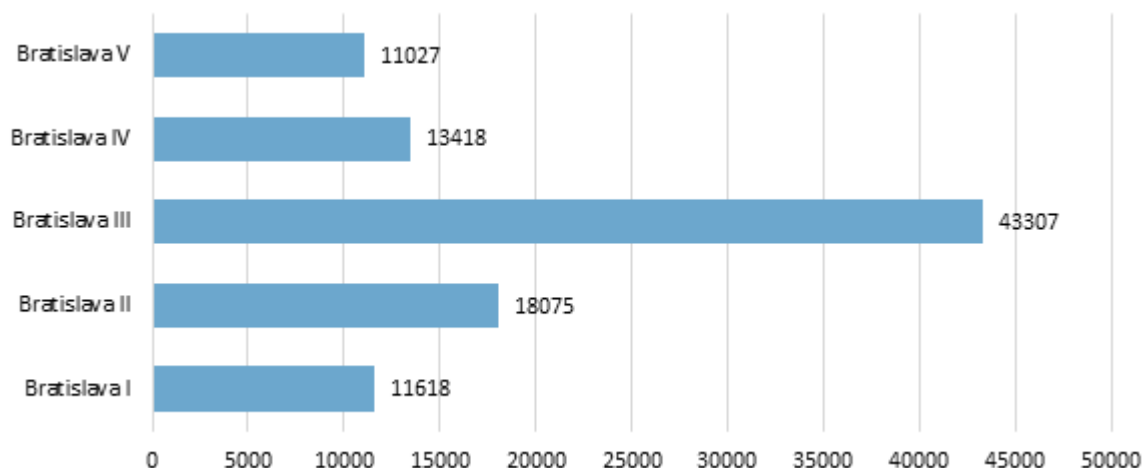
Graf 6: Top 3 krajiny spomedzi žiadateľiek a žiadateľov o pobyt na Slovensku

Zdroj: Eurostat (migr_resfirst)

Podľa počtu pobytov cudzincov a cudzincov mal v roku 2024 najpočetnejšie zastúpenie cudzineckej komunity okres Bratislava III (44 %)¹². Spomedzi cudzineckých komunit bola v tomto okrese vo významnej miere zastúpená najmä ukrajinská (61 %) a vietnamská (70 %) komunita. Zatiaľ čo pri uvedených komunitách je ich koncentrácia v rámci okresov pomerne jednoznačná, pri cudzincoch zo Srbska či Ruska je ich zastúpenie v okresoch relatívne rovnomerné (Graf 7).

Graf 7: Počet cudzincov a cudzincov v Bratislave podľa okresu

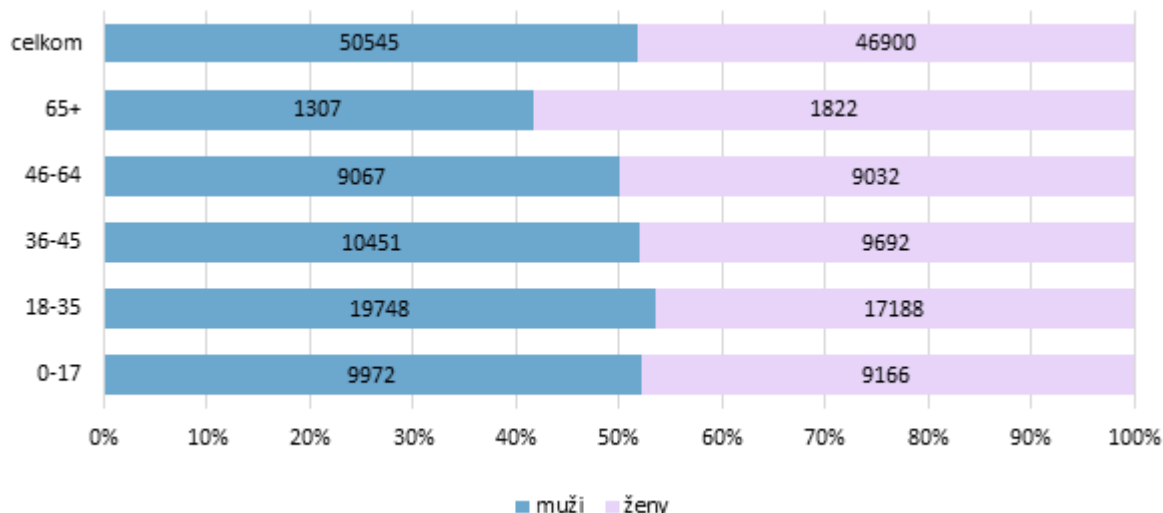
Zdroj: ÚHCP k 31.12.2024

0d17d326d7d2_en

¹² Na nahlásenie pobytu v danom okrese môže mať vplyv sídlo cudzineckej polície, preto skutočný počet pobytov v tomto okrese bude pravdepodobne nižší.

Z celkového počtu cudziniiek a cudzincov dominovali vo väčšej miere muži, ktorých bolo celkovo 50 545 (52 %). Zvyšných 48 % predstavovali ženy (46 900). Muži mierne prevažujú naprieč všetkými vekovými kategóriami, výnimkou je len skupina ľudí s cudzineckým pôvodom v poproduktívnom veku (65 a viac rokov), medzi ktorými dominujú ženy (58 %) (Graf 8).

Graf 8: Počet cudziniiek a cudzincov s pobytom v Bratislave podľa pohlavia a vekovej kategórie

Zdroj: ÚHCP k 31.12.2024

Väčšina cudzineckej populácie je v produktívnom veku, z čoho môže mesto za predpokladu úspešnej integrácie benefitovať v podobe pracovnej sily. Najvýraznejší podiel v rámci cudzineckej populácie (až 38 %) predstavovali cudzinky a cudzinci v mladšom produktívnom veku (18-35 rokov), ktorých bolo dokopy 36 936. Významná je však aj detská populácia (0-17 rokov), ktorá tvorí 20 % (Tabuľka 3).

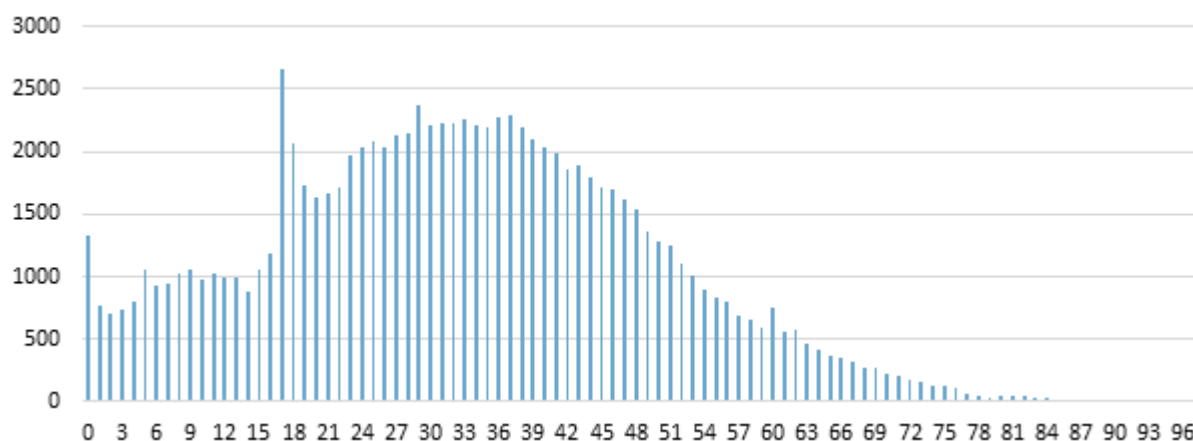
Tabuľka 3: Počty cudziniiek a cudzincov s pobytom v Bratislave podľa vekovej kategórie

Veková kategória	Počet
0-17 rokov	19 138
18-35 rokov	36 936
36-45 rokov	20 143
46-64 rokov	18 099
65+ rokov	3 129

Zdroj: ÚHCP k 31.12.2024

Cudzinky a cudzinci vo veku 17 rokov zároveň predstavujú najpočetnejšiu skupinu z hľadiska veku (2 660) s výrazne vyšším zastúpením mužského pohlavia (až o 57 % viac) (Graf 9). V tomto veku cudzinky a cudzinci zvyčajne prichádzajú do Bratislavy za **vysokoškolským štúdiom**. Skupina vysokoškolských cudziniiek a cudzincov preto do budúcnosti predstavuje pre mesto veľký potenciál kvalifikovanej pracovnej sily v prípade ich uplatnenia na trhu práce.

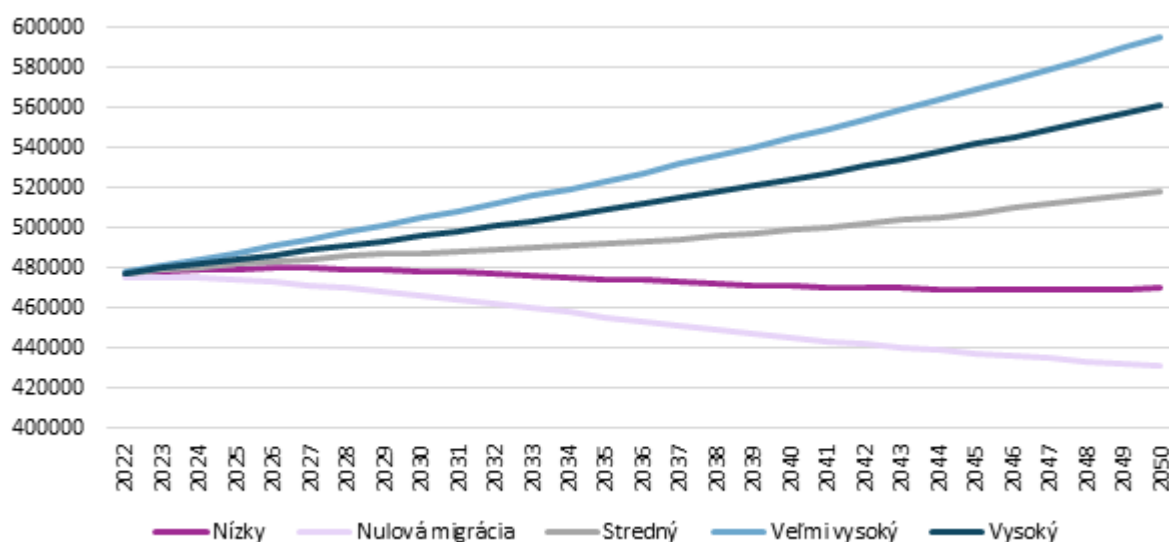
Graf 9: Počet cudzinek a cudzincov s pobytom v Bratislave podľa veku

Zdroj: ÚHCP k 31.12.2024

Bez zahraničnej migrácie bude počet obyvateľiek a obyvateľov Bratislavy do roku 2050 klesať. Pre udržanie populačného rastu Bratislavy je kľúčová nielen samotná migrácia v podobe príchodu cudzinek a cudzincov do Bratislavy, ale aj úspešná integrácia a ich dlhodobé udržanie v Bratislave. Bez migračného prírastku by populácia mesta do roku 2050 klesla o zhruba 44-tisíc obyvateľiek a obyvateľov (Graf 10).

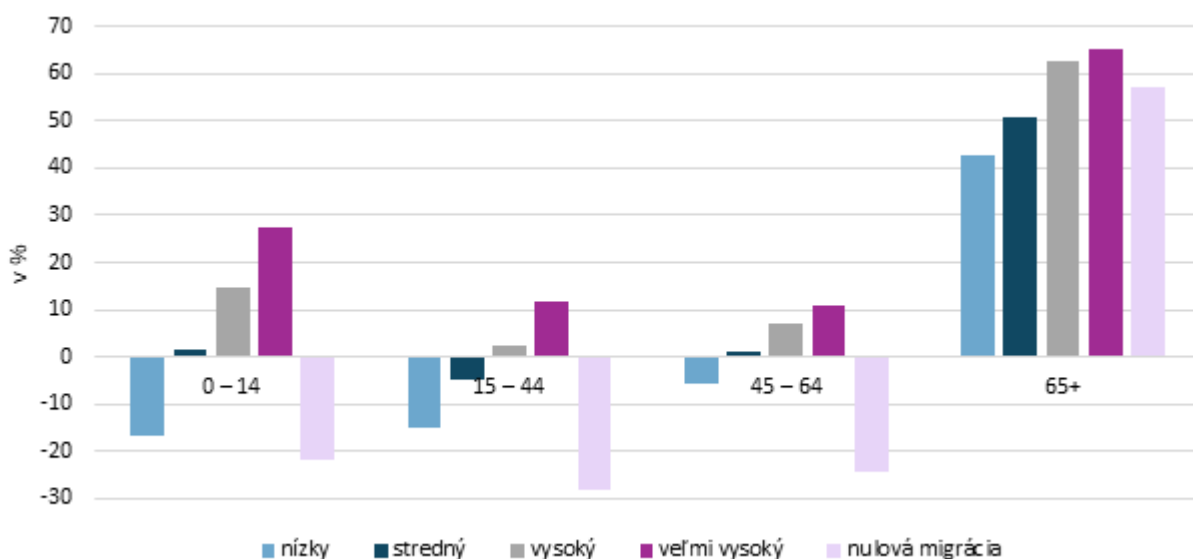
Graf 10: Prognóza počtu obyvateľiek a obyvateľov v Bratislave od 2022 do 2050 podľa rôznych scenárov

Zdroj: Metropolitný inštitút Bratislava: Bratislava 2050

Priaznivá miera zahraničnej migrácie v Bratislave by mohla zmierniť trend starnutia obyvateľstva a zvyšovať podiel obyvateľstva v produktívnom veku. V prípade scenára s nulovou migráciou by počet starších obyvateľiek a obyvateľov vzrástol až o 57 % a bol by súčasne sprevádzaný poklesom obyvateľstva v produktívnom veku zhruba o štvrtinu a obyvateľstva v predproduktívnom veku o 22 % (Graf 11).

Graf 11: Prognóza zmeny podielu vekových skupín obyvateľstva Bratislavy medzi 2022 a 2050

Zdroj: Metropolitný inštitút Bratislava: Bratislava 2050

Vzdelávanie

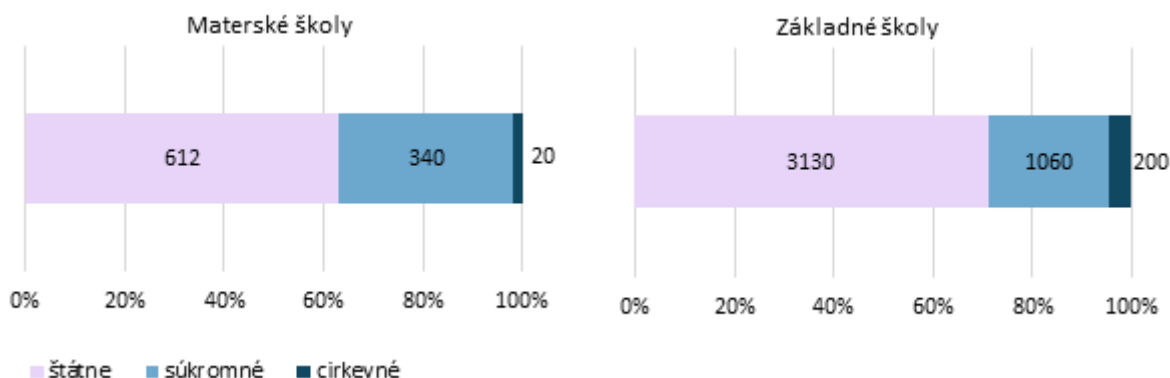
V školskom roku 2024/2025 na školách v Bratislave pochádzal takmer každá desiatu žiacka alebo žiak z cudziny. Celkovo išlo o 4 390 žiakov a žiačok na základných školách a 972 detí v materských školách, ktoré najčastejšie navštevovali školy v okrese Bratislava II (26 %) a Bratislava III (24 %) (Tabuľka 4). Deti cudziniiek a cudzincov navštevovali predovšetkým štátne školy – u detí v materských školách išlo o 63 % podiel a u žiactva základných škôl až o 71 % podiel (Graf 12).

Tabuľka 4: Počet detí cudziniiek a cudzincov v materských a základných školách (štátne, súkromné, cirkevné) v Bratislave

Okres	MŠ	ZŠ	Súčet
Bratislava I	189	602	791
Bratislava II	205	1127	1332
Bratislava III	180	923	1103
Bratislava IV	207	1032	1239
Bratislava V	191	706	897
Spolu	972	4390	5362

Zdroj: CTVI k 15.09.2024

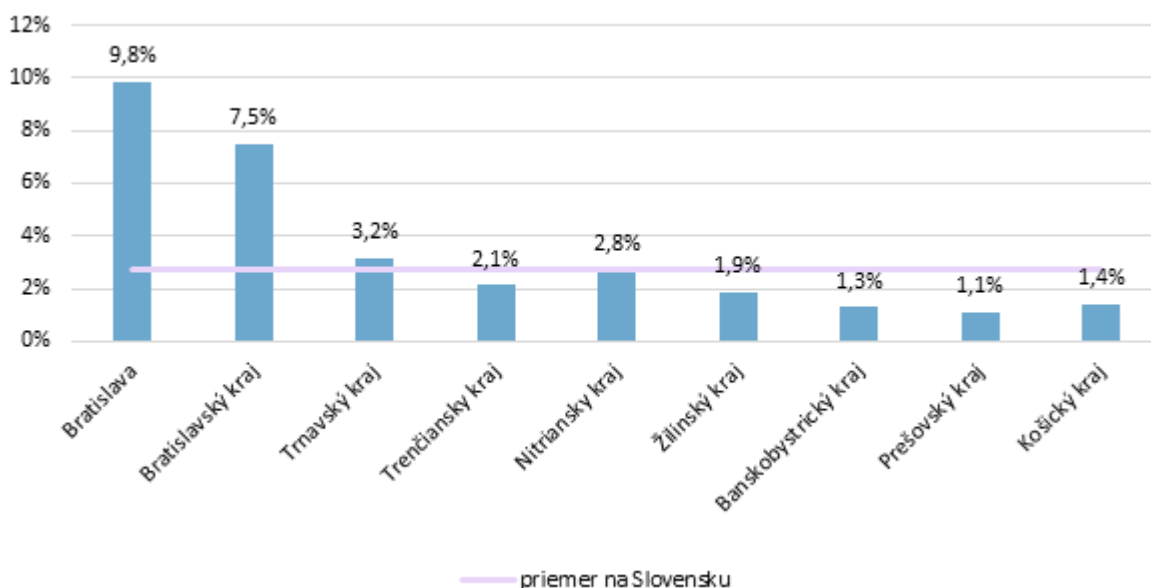
Graf 12: Počet detí cudziniiek a cudzincov v Bratislave a ich podiel podľa typu školy (štátna, súkromná, cirkevná)

Zdroj: CTVI k 15.09.2024

Školy v bratislavskom regióne vzdelávajú výrazne viac detí cudziniiek a cudzincov v porovnaní so školami v iných slovenských mestách. V Bratislavskom kraji tvorili v školskom roku 2024/2025 žiačky a žiaci z cudziny 7,5 % zo všetkých žiačok a žiakov základných škôl, zatiaľ čo celoslovenský priemer bol na úrovni 2,7 % (Graf 13). Žiaden z ostatných krajov nemal tak vysoké zastúpenie žiactva z cudziny. Pri deťoch z materských škôl je tento podiel síce o niečo nižší (5,6 %), no stále nad úrovňou celoslovenského priemeru (2,9 %).¹³

Graf 13: Podiel žiačok a žiakov s cudziny z celkového počtu žiačok a žiakov na základných školách

Zdroj: CVTI k 15.9.2024

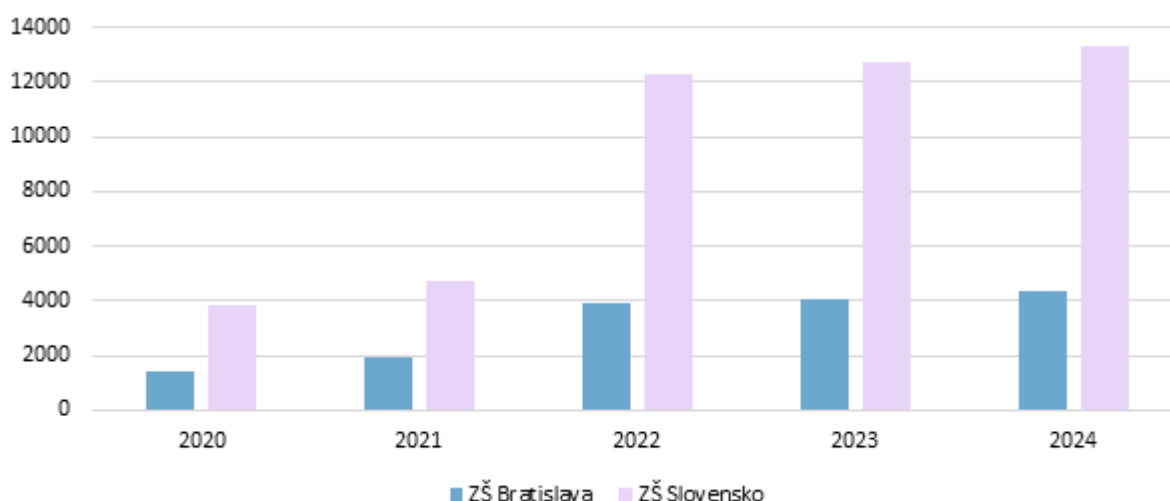
Počet detí s inou štátnou príslušnosťou vzdelávaných v materských a základných školách kontinuálne narastá a zvyšuje sa aj ich zastúpenie na celkovom počte žiakov¹⁴. V porovnaní

¹³ Pre porovnanie, v Prahe bolo v školskom roku 2020/2021 zhruba 9 % žiakov s cudzineckým pôvodom, no tento podiel s veľkou pravdepodobnosťou v dôsledku vojny na Ukrajine vzrástol. V roku 2024/2025 v Krakove v susednom Poľsku tvorili deti cudzincov až 12 % spomedzi všetkých žiakov. Podobný vývoj zaznamenávajú v posledných rokoch aj v českých školách, kde v školskom roku 2023/2024 študovalo v materských školách takmer 20-tisíc cudzincov a na základných školách viac ako 70-tisíc cudzincov,

s rokom 2020, kedy bolo v bratislavských školách 1 383 žiačok a žiakov s inou štátnou príslušnosťou, je súčasný počet žiačok a žiakov viac ako 3-násobný. Najvýraznejší nárast sa v dôsledku vojny na Ukrajine uskutočnil medzi rokmi 2021 a 2022, kedy počet detí s cudzineckým pôvodom vzrástol o dvojnásobok. V dôsledku vývoja výrazne vzrástlo aj zastúpenie detí s cudzineckým pôvodom na celkovom počte žiakov – z 3,8 % v roku 2020 na 9,8 % v roku 2024, čo je však v súlade s celoslovenským trendom (Graf 14). Obdobná dynamika rovnako tak prebiehala aj v rámci materských škôl.

Veľké rozdiely medzi Bratislavou a Slovenskom sa ukázali aj v rozložení týchto žiačok a žiakov v rámci škôl. Zatiaľ čo na Slovensku až 43,4 % škôl nevzdelávalo v roku 2023 ani jedno dieťa z cudziny, v Bratislave to bolo len 5 % škôl, čiže aspoň jedno dieťa z cudziny mali bežná väčšina škôl (95 %). Nízky podiel žiačok a žiakov z cudziny (do 5 %) mala necelá tretina (30 %) škôl v Bratislave, na Slovensku takmer polovica (46,4 %) škôl. (CVA, 2025).

Graf 14: Počet žiačok a žiakov a s inou štátnou príslušnosťou na základných školách a ich podiel na celkovom počte žiactva

Zdroj: CVTI k 15.9.2024

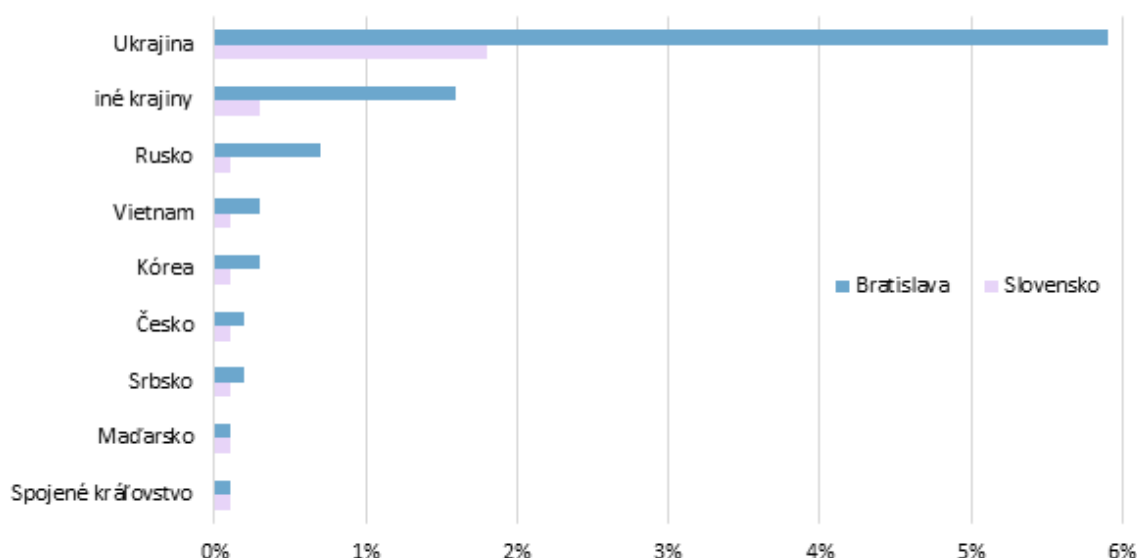
V septembri 2024 sa na základe údajov o vyplatených príspevkoch pre deti a žiactvo z Ukrajiny¹⁵ vzdelávalo celkovo 497 detí odídenkýň a odídenčov v materských školách a 1 824 detí odídenkýň a odídenčov v základných školách. Z hľadiska krajín pôvodu tak dominovali práve deti a žiactvo z Ukrajiny. Pre porovnanie v roku 2023 tvorili žiačky a žiaci ukrajinského pôvodu 5,9 % podiel medzi všetkými žiačkami a žiakmi v základných školách v Bratislave, zatiaľ čo na Slovensku bol ich podiel na úrovni 1,8 %. Druhou najpočetnejšou a voči priemeru Slovenska výrazne zastúpenejšou skupinou boli v Bratislave žiačky a žiaci z Ruska (0,7 %). Okrem toho v porovnaní so slovenským priemerom má Bratislava vyššie zastúpenie aj žiačok a žiakov z Kórey či Vietnamu (

Graf 15).

čo je až o 40-tisíc viac oproti roku 2021/2022.

¹⁵ Ide o finančné prostriedky z MŠVVaM SR na podporu začlenenia detí a žiakov z Ukrajiny, ktorí sú žiadateľmi alebo im už bolo poskytnuté dočasné útočisko na území SR, a ktorí boli zaradení do škôl na Slovensku. Údaje dostupné z: <https://www.minedu.sk/37151-sk/prispevok-na-specifika-podpora-zaclenenia-deti-a-ziakov-z-ukrajiny-v-materskych-zakladnych-a-strednych-skolach/>

Graf 15: Podiel žiakov a žiačok z jednotlivých krajín na celkovom počte žiactva v základných školách

Zdroj: CVA na základe údajov CVTI (2023)

Podľa zistení NKÚ po roku 2022 však absentovali informácie o počte detí mimo vzdelávacieho systému alebo tých, ktoré sa učili dištančne podľa ukrajinských pravidiel školskej dochádzky. Štát síce vedie evidenciu tých, ktorí navštevovali školy, ale nevyhodnocuje údaje o počte žiakov a žiačok mimo vzdelávacieho systému a o počte vzdelávajúcich sa dištančne, ani o počte voľných kapacít škôl. Podľa analýzy Inštitútu vzdelávacej politiky sa k 30.9.2023 až 26 % detí nezúčastňovalo žiadneho stupňa formálneho vzdelávania. Hoci tento problém od 1. septembra 2025 rieši legislatívne zavedenie povinného vzdelávania pre deti odídenkýň a odídenčov z Ukrajiny¹⁶, riešenie prichádza o tri roky neskôr. Dôsledkom tohto nevyužitého obdobia sú znížené šance na rovnocennú integráciu všetkých detí odídenkýň a odídenčov, prehlbovanie kultúrnych a sociálnych bariér a znížené možnosti uplatnenia sa na Slovensku (NKÚ, 2025).

Podľa dotazníkového zisťovania však samosprávy za najväčší nedostatok integrácie detí odídenkýň a odídenčov z Ukrajiny označili jazykovú bariéru, čo je jedna z najdôležitejších podmienok pre vzdelávanie a začlenenie detí cudzinek a cudzincov. Hoci ministerstvo po príchode odídenkýň a odídenčov z Ukrajiny usmerňovalo školy k organizovaniu jazykových kurzov a vytvorilo podmienky na financovanie¹⁷, finálne rozhodnutie záviselo na riaditeľkách a riaditeľoch škôl. Jazykové kurzy pre deti z Ukrajiny na Slovensku v roku 2022 organizovalo iba 56 % základných škôl a do roku 2024 ich počet dokonca klesol (22 %). Vo väčšine prípadov však pedagogičky a pedagógovia, ktorí vyučovali tieto kurzy, nemali skúsenosť s vyučovaním slovenského jazyka ako cudzieho jazyka (NKÚ, 2025).

Okrem toho v posledných rokoch medzi cudzinkami a cudzincami rastie atraktivita vysokoškolského štúdia na Slovensku, z čoho môže profitovať najmä Bratislava, ako

¹⁶ § 161r ods. 4, 5 a 6 školského zákona

¹⁷ Na jazykové vzdelávanie detí v kurzoch bolo celkovo vyčlenených 1,8 milióna eur.

mesto s najväčším počtom vysokých škôl. Počet zahraničných študentiek a študentov sa medzi rokmi 2020 a 2023 zvýšil až o 49% a dosiahol tak 19 496 (Graf 16)¹⁸. Celkovo tak v roku 2023 tvorili cudzinky a cudzinci 17 % podiel medzi všetkými vysokoškolskými študentkami a študentami, z nich až 67 % tvorili študentky a študenti prichádzajúci z tretích krajín.

Graf 16: Počet slovenských a zahraničných študentiek a študentov na slovenských vysokých školách

Zdroj: VAIA na základe údajov CVTI

Najsilnejšie národnostné zastúpenie majú na slovenských vysokých školách študentky a študenti z Ukrajiny. V roku 2023 ich študovalo na Slovensku 10 303, čo je 53 % zo všetkých zahraničných študentiek a študentov. Česko je druhým najväčším zdrojom zahraničných študentiek a študentov s ich 1 685 študentkami a študentami (9 %), ďalšie početné národnostné zastúpenia majú študentky a študenti z Ruska, Bieloruska a Kazachstanu s celkovým počtom 1 932 osôb (takmer 10 %). Okrem nich na Slovensko prichádzajú študovať tiež študentky a študenti zo stredoeurópskeho regiónu, ale aj z krajín Blízkeho východu či Indie (VAIA, 2024).

Výrazná prevaha študentstva sa sústreďuje na verejných vysokých školách (90 %) na odboroch vyučovaných výlučne v slovenskom jazyku (57 %), ktoré im je poskytované bezplatne. Spomedzi univerzít v Bratislave po vypuknutí vojny na Ukrajine skokovo narástol počet zahraničných študentiek a študentov na Slovenskej technickej univerzite. Dovtedy so zastúpením zahraničných študentiek a študentov dominovala Univerzita Komenského (VAIA, 2024).

Po ukončení štúdia na Slovensku ostáva len 24% zahraničných študentiek a študentov , no

¹⁸ Počet zahraničných študentov a ich zastúpenie je však v okolitých štátoch o niečo vyššie. Zatiaľ čo v Česku v roku 2022/2023 študovalo takmer 50-tisíc zahraničných študentov (22 % zo všetkých študentov), v Rakúsku študovalo až 63-tisíc cudzincov (32 % zo všetkých študentov). Zatiaľ čo Rakúsko priťahuje najmä študentov z okolitých krajín EÚ vrátane Slovenska, v Česku okrem Slovákov vidíme obdobnú skladbu študentov z hľadiska národnosti ako na Slovensku.

takmer polovica uviedla, že by pravdepodobne na Slovensku zostala žiť (VAIA, 2024).

Medzi zahraničným študentstvom tak existuje stále potenciál zvýšiť podiel tých, ktorí sa rozhodnú po ukončení štúdia zostať na Slovensku, z čoho môže Bratislava ako hlavné mesto profitovať. V prípade ich odchodu po ukončení štúdia prichádza mesto o túto potenciálnu pracovnú silu a štát o možnosť príjmov, ktoré by pokryli vynaložené verejné zdroje súvisiace so štúdiom.

Už pri príchode zahraničných študentiek a študentov je však ich prvý kontakt s novou krajinou negatívne formovaný – častokrát v dôsledku nedostatočnej jazykovej vybavenosti úradníčok a úradníkov. K tomu sa neskôr pridávajú ďalšie prekážky v podobe sťaženého prístupu na trh práce alebo k ubytovaniu. Aj napriek snahám vysokých škôl sa 40 % zahraničných študentiek a študentov necíti byť integrovaných v slovenskej spoločnosti, no až 60 % z nich chcelo byť integrovaných do spoločnosti viac (VAIA, 2024).

Ani po ukončení vysokoškolského štúdia však nie je uplatniteľnosť zahraničných absolventiek a absolventov porovnateľná s tými slovenskými. Pre zamestnávateľov je nábor zahraničnej pracovnej sily administratívne náročnejší a drahší a častokrát vedie k začleneniu medzi zamestnanectvo pracujúce výhradne v anglickom jazyku. Mesto však má možnosť zohrávať zásadnú rolu v podpore zahraničného talentu a jeho sieťovaní s miestnymi zamestnávateľmi (VAIA, 2024).

Zdravotná starostlivosť

Na Slovensku majú všetky cudzinky a cudzinci nárok na neodkladnú zdravotnú starostlivosť, bez ohľadu na ich právny status. Prístup k širšiemu rozsahu zdravotnej starostlivosti však závisí od zaradenia do systému verejného zdravotného poistenia, ku ktorému nie všetky skupiny ľudí s cudzineckým pôvodom majú automatický prístup.

Niektorí ľudia s cudzineckým pôvodom, ako napríklad držitelia prechodného pobytu na účel zlúčenia rodiny alebo držitelia tolerovaného pobytu, si musia zabezpečiť komerčné zdravotné poistenie, ktoré však často neposkytuje rovnaký rozsah krytia ako verejné poistenie. Odídenkyne a odídenci z Ukrajiny, ktorým bol udelený status dočasného útočiska, majú nárok na zdravotnú starostlivosť v rozsahu verejného zdravotného poistenia (s výnimkou niektorých typov liečby, ako napríklad kúpeľnej liečby).

Základnú ambulantnú starostlivosť v Bratislave zabezpečujú všeobecné lekárnky a lekári podľa zdravotných obvodov. Zdravotná starostlivosť nepatrí do kompetencií mesta, zriaďovanie zdravotníckych zariadení je úlohou vyšších územných celkov (samosprávnych krajov).

Ľudia s cudzineckým pôvodom čelia pri prístupe k zdravotnej starostlivosti špecifickým prekážkam, ktoré sa kombinujú so všeobecnými výzvami slovenského zdravotníckeho systému. Medzi tieto výzvy patria:

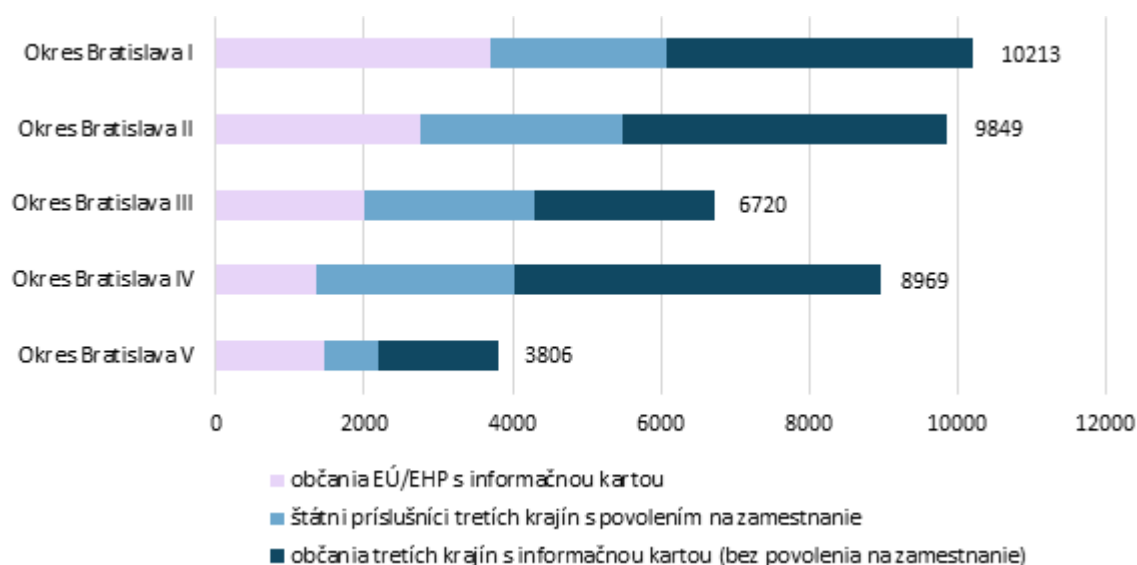
- Nedostatok kapacít ambulantnej starostlivosti, dlhé čakacie doby či zavádzanie rôznych poplatkov - problémy, ktoré ovplyvňujú aj väčšinovú populáciu;

- Odmietanie ošetrovania, spôsobené najmä nízkou informovanosťou zdravotníckeho personálu o právach rôznych skupín cudziniiek a cudzincov;
- Jazyková bariéra a nízka znalosť fungovania slovenského zdravotného systému, ktorý môže byť pre cudzinky a cudzincov úplne odlišný od systémov v krajinách ich pôvodu.

Zamestnávanie a podnikanie

Na konci roku 2024 bolo v Bratislave 10 830 zamestnaných štátnych príslušníčok a príslušníkov tretích krajín na základe povolenia na zamestnanie, 11 273 občanok a občanov EÚ/EHP na základe informačnej karty a 17 454 štátnych príslušníčok a príslušníkov tretích krajín na základe informačnej karty. Celkovo tak v Bratislave v danom čase pracovalo 39 557 cudziniiek a cudzincov, z ktorých až 72 % pochádzala z tretích krajín a 66 % je mužského pohlavia. Z hľadiska zamestnávania bol aj vzhľadom na koncentráciu pracovných príležitostí najsilnejšie zastúpený okres Bratislava I (26 %) a Bratislava II (23 %) (Graf 17).

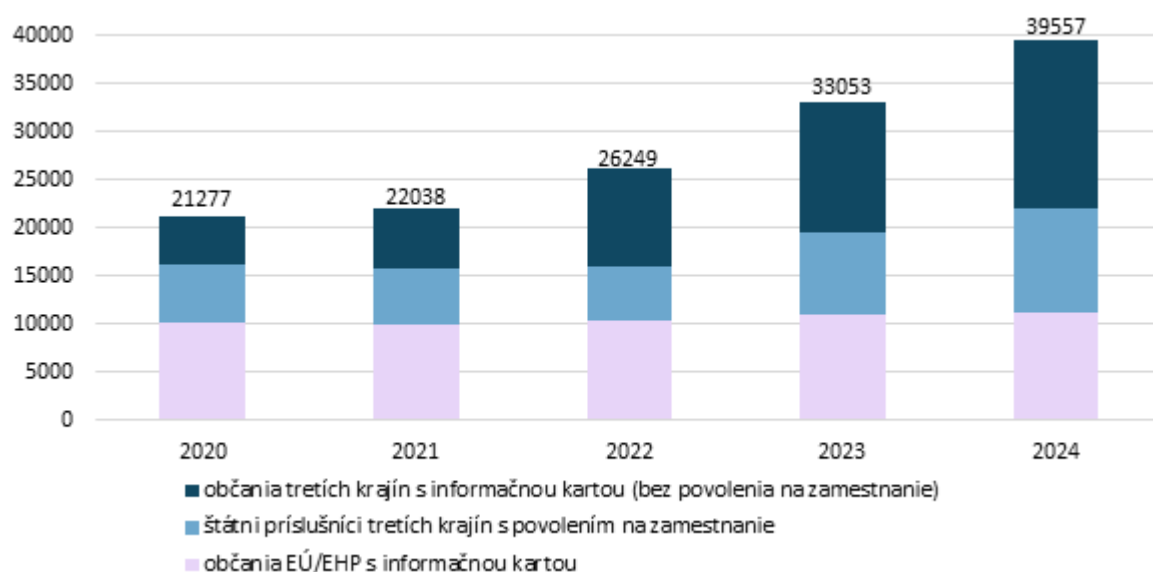
Graf 17: Zamestnávanie cudziniiek a cudzincov v Bratislave

Zdroj: ÚPSVaR, december 2024

Z pohľadu vývoja medzi rokmi 2020 až 2024 má zamestnávanie cudziniiek a cudzincov v Bratislave rastúcu tendenciu – ich celkový počet sa za posledných 5 rokov takmer zdvojnásobil. Najvýraznejší nárast, takmer 2,6-násobok, nastal medzi príslušníkmi a príslušníkmi tretích krajín, čo kopíruje ostatné demografické trendy, zatiaľ čo počet občanok a občanov z EÚ resp. EHP stagnuje (Graf 18).

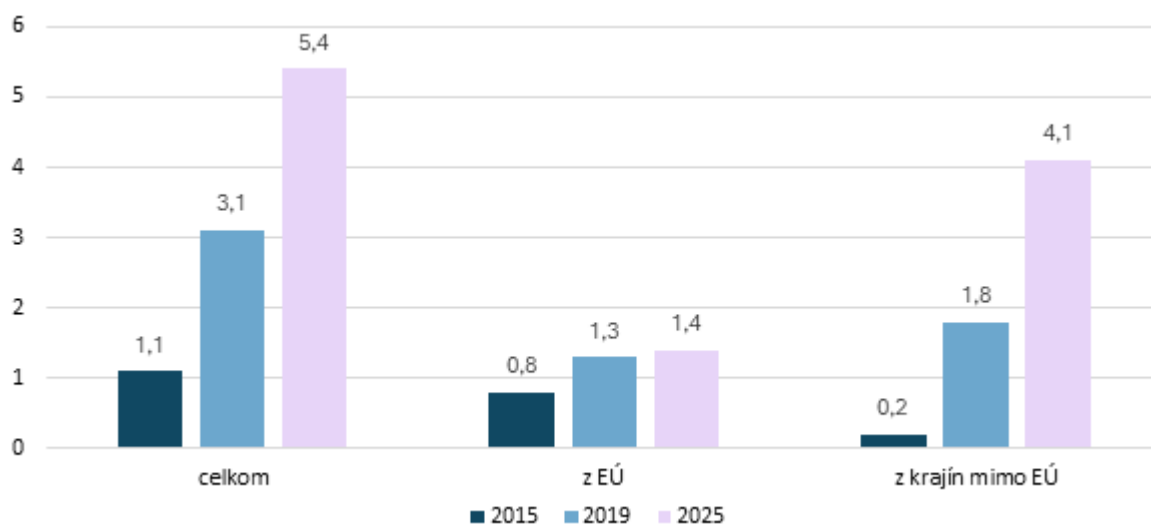
Graf 18: Vývoj zamestnávania cudziniiek a cudzincov v Bratislave

Zdroj: ÚPSVaR, december 2020–2024

Podiel cudziniiek a cudzincov na celkovej zamestnanosti Slovenska za posledných 10 rokov významne vzrástol a v prvej polovici roka 2025 tvoril 5,4 %. Oproti roku 2015 je ich podiel vyšší až 5-násobne a za uplynulé 3 roky prispel k rastu zamestnanosti o 0,5 p.b. (Graf 19)¹⁹. Zahraničné pracovníčky a pracovníci pochádzajú prevažne z Ukrajiny, Srbska a Indie (až 50 % z celkového počtu), zvyšok tvoria najmä pracujúci zo susedných krajín V4, Rumunska či Bulharska (IFP, 2025).

Graf 19: Podiel zahraničných pracovníčok a pracovníkov na zamestnanosti na Slovensku podľa ESA v druhom kvartáli daného roka

Zdroj: IFP na základe údajov z ÚPSVaR a ŠÚ SR

¹⁹ V porovnaní so susedným Českom je však tento podiel stále nižší. V roku 2023 tu cudzinci tvorili až 18,6 % podiel na celkovej zamestnanosti, no viac ako tretinu všetkých cudzincov tvorili občania Slovenska.

Počas prvého roka od vypuknutia vojny na Ukrajine obsadzovanie pracovných miest kopírovalo príchod utečieniek a utečencov na Slovensku. Začiatkom roka 2023 pracovali takmer dve tretiny z nich, no väčšina sa koncentrovala v nízkokvalifikovaných povolaniach. Vykonávané profesie však nezodpovedali stupňu ich dosiahnutého vzdelania a nevyužili tak naplno ich vedomostný potenciál. Viac ako 38 % pracovných pozícií, ktoré obsadili odídenkyne a odídenci, vyžadujú len základné vzdelanie a nevyžadujú jazykové znalosti. Ide predovšetkým o pozície montážneho pracovníka, pracovníka v sklade či upratovačky (ISP, 2023).²⁰

Primárnou bariérou vstup na trh práce a pre prácu v zodpovedajúcej kvalifikácii je ovládanie slovenského jazyka, dostupnosť predškolských zariadení, účasť na jazykových vzdelávaniach a rýchlosť uznávania kvalifikácií. Okrem nich vstup na trh práce ovplyvňuje aj prístup k informáciám o možnostiach zamestnania, dostupnosť a kvalita bývania či diskriminácia (VAIA, 2023).

Takmer tretina cudziniiek a cudzincov sa v porovnaní s domácou populáciou cíti ako druhoradé občianky a občania, pričom pocit znevýhodnenia je najväčší práve v pracovnej oblasti (37 %) či v komunikácii s úradmi (35 %). Až polovica cudziniiek a cudzincov preto považuje nedostatočné ovládanie slovenčiny za bariéru v prístupe k informáciám a len tretina vníma informácie na Slovensku ako dostatočne dostupné a zrozumiteľné pre všetky cudzinky a cudzincov (CVEK, 2021).

Pre štát má však zamestnávanie cudziniiek a cudzincov pozitívny vplyv vo viacerých ohľadoch. Ľudia s cudzineckým pôvodom zaplňajú dlhodobo neobsadené pracovné miesta, zvyšujú spotrebu tovarov a služieb a odvádzajú dane a odvody. Pozitívny vplyv na rozpočet v podobe daní a odvodov ekonomicky aktívnych cudziniiek a cudzincov kompenzuje v strednodobom horizonte aj zvýšené verejné výdavky v súvislosti s príchodom odídenkýň a odídencov. Výdavky vyvolané vojnou na Ukrajine a prílevom utečieniek a utečencov predstavovali v rokoch 2022 a 2023 spolu 318 miliónov eur (0,28 % HDP), pričom utečenky a utečenci z Ukrajiny priniesli do verejného rozpočtu dodatočné daňové príjmy vo výške 56 miliónov eur v roku 2022 a 171 miliónov eur v roku 2023, najmä prostredníctvom daní z príjmov, odvodov a DPH. V prípade zlepšenie podmienok pre zamestnávanie ľudí s cudzineckým pôvodom môže byť však pozitívny dopad z utečeneckej vlny oveľa vyšší (IFP, 2023). Príchod veľkého počtu zahraničných pracovníčok a pracovníkov pokračoval aj v ďalších rokoch a napomáhal obsadeniu voľných pracovných miest, ktorých bolo v polovici roka 2025 celkovo až 105-tisíc (IFP, 2025).

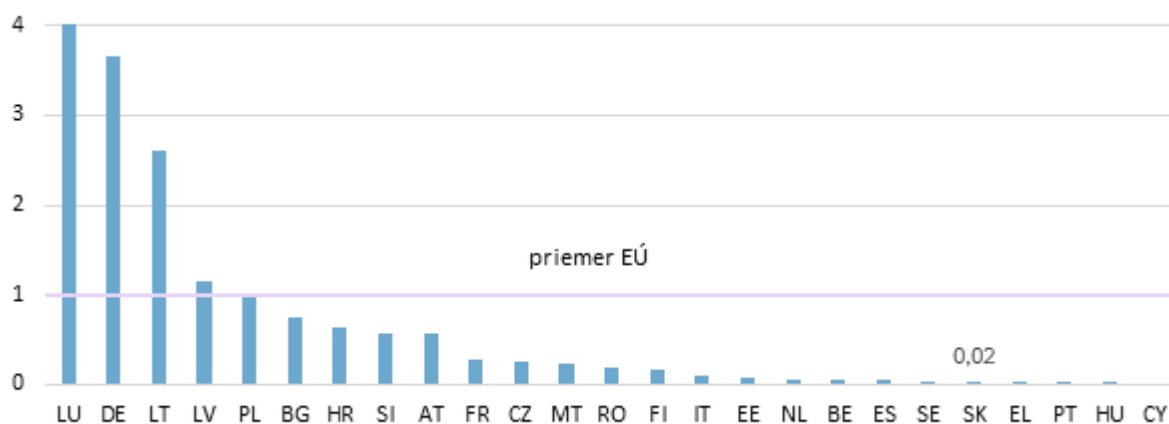
Dlhodobým problémom je lákanie cudziniiek a cudzincov na vysoko kvalifikované pozície ako manažérka, technik či špecialistka, v rámci ktorého pozorujeme pokles, čo radí Slovensko na chvost krajín EÚ. Ich zastúpenie v poslednom desaťročí kleslo takmer o polovicu, zatiaľ čo podiel operátorov výroby a nekvalifikovaných pracovníčok a pracovníkov vzrástol. V roku 2023 získalo na Slovensku tzv. modrú kartu²¹ iba 24 cudziniiek a cudzincov,

²⁰ Obdobnú skladbu odídenecov medzi profesiami môžeme však pozorovať aj v Česku. Dostupné z: <https://statistikaamy.csu.gov.cz/bez-cizincu-to-uz-nepujde>

²¹ Modrá karta je špeciálny druh povolenia na pobyt a zamestnanie určený pre vysokokvalifikovaných štátnych

no v Česku ich bolo 500 a v Poľsku až viac ako 7 400²²(Graf 20).

Graf 20: Počet kvalifikovaných pracovníkov a pracovníkov s modrou kartou z tretín krajín na 1 000 kvalifikovaných pracovníkov a pracovníkov (manažérky, profesionálov a technikov)

Zdroj: IFP na základe údajov Eurostat, 2023

Koordinácia integračných aktivít

V Bratislave pôsobí množstvo aktérov, ktorí sa venujú ľuďom s cudzineckým pôvodom a poskytujú im služby alebo podporu v rôznych oblastiach, ako sú bývanie, zamestnanosť, vzdelávanie, sociálne a zdravotné služby, komunitný život či právne poradenstvo. Orgány štátnej správy a samosprávy sú pre cudzinky a cudzincov často **prvým kontaktným miestom**, kde vybavujú pobytové záležitosti, prístup k verejným službám alebo riešia každodenné životné situácie. Významnú úlohu zohrávajú aj **medzinárodné organizácie, mimovládne a neziskové organizácie**, ktoré poskytujú odbornú pomoc, terénnu podporu, komunitné aktivity a advokáciu v oblasti integrácie.

Spolupráca týchto aktérov je **základným predpokladom efektívnej integrácie**, predchádzania duplicite činností, lepšieho využívania dostupných zdrojov a zabezpečenia kontinuity podpory pre ľudí s cudzineckým pôvodom. Koordinovaný prístup zároveň umožňuje rýchlejšie reagovať na nové výzvy, zdieľať informácie a skúsenosti a posilňovať systémové riešenia na úrovni mesta.

Za účelom koordinácie integračných aktivít **mesto Bratislava zriadilo Koordinačnú platformu**, ktorá slúži ako priestor pre pravidelnú výmenu informácií, zosúladovanie aktivít a spoluprácu medzi útvarmi mesta, mestskými organizáciami, neziskovými organizáciami, komunitami, orgánmi štátnej správy, mestskými časťami. Koordinačná platforma od svojho vzniku plní najmä funkciu sieťovania a agendou reaguje na podnety či aktuálne dianie.

príslušníkov tretích krajín s platom aspoň 1,2-násobku priemernej mzdy, ktorí chcú pracovať v členskom štáte EÚ.

²² V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ však títo uchádzači čelia na Slovensku zložitejším administratívnym postupom, ktoré komplikujú a predlžujú nástup do zamestnania.

Jej ambíciou je posilnenie vzájomnej koordinácie medzi zapojenými aktérmi a tiež formulovanie advokačných návrhov smerom k štátnej správe v oblastiach, na ktoré samospráva či lokálne organizácie nemajú priamy dosah.

Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy

- Oddelenie podpory pre ľudí s cudzineckým pôvodom
- Sekcia sociálnych vecí
- Oddelenie kultúry
- Oddelenie školstva a mládeže
- Oddelenie služieb občanom
- Rozpočtové a príspevkové organizácie mesta

Mestské časti mesta Bratislava

Medzinárodné organizácie

- IOM
- UNHCR
- UNICEF
- WHO

Štátne inštitúcie

- NIVAM
- RÚŠS
- SAV
- FiF UK
- ÚPSVaR
- Migračný úrad
- Komisar pre deti
- ÚHCP
- Centrum služieb cudzincom
- CPPaP3
- Ministerstvo školstva
- Ministerstvo vnútra
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny

Neziskové organizácie a iniciatívy

- Africko-slovenská únia
- Bratislavská arcidiecézna charita
- Bratislavský klub
- Centrum pre výskum etnicity a kultúry
- Centrum rodiny
- Človek v ohrození
- Domka - Združenie saleziánskej mládeže, sekretariát
- Dobrovoľná civilná ochrana
- Equita
- Horovod
- IPčko
- Indovia na Slovensku
- Inklucentrum
- InterNations
- Islamská nadácia na Slovensku
- Liga za duševné zdravie
- Liga za ľudské práva
- Mareena
- Nadácia Milana Šimečku
- Slovenská katolícka charita
- Slovenská humanitná rada
- Slovenský červený kríž
- Sme Spolu
- Spoločná cesta
- Vietnamské korene

Služby

Samosprávy poskytujú prevažne sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie a podporné služby. Zistenia z dotazníkového prieskumu poukazujú na nerovnosť v prístupe cudziniiek a cudzincov k nim. Mnoho samospráv tiež nedokáže presne povedať, ktoré skupiny ľudí s cudzineckým pôvodom majú na služby nárok, čo vytvára neistotu a bariéry. Okrem nedostatku miest a finančných obmedzení uvádzajú samosprávy ako hlavnú bariéru nedostatok dát o potrebách cudziniiek a cudzincov, nedostatočné personálne kapacity a vzdelanie personálu v oblasti práce s kultúrne rozmanitým obyvateľstvom (CVEK, 2025).

Napriek tomu, že téma integrácie ľudí s cudzineckým pôvodom v meste Bratislava je spomínaná aj v strategických dokumentoch, mesto sa začalo aktívne venovať podpore cudzincov a cudzincov po vypuknutí vojny na Ukrajine v roku 2022. Najprv zriadením infopointu na Hlavnej železničnej stanici v spolupráci s neziskovými organizáciami, neskôr vytvorením a koordinovaním asistenčného centra pomoci na Bottovej.

To vzniklo 28. marca 2022 ako reakcia na potrebu vytvoriť komplexné zázemie pre poskytovanie podpory ľuďom utekajúcim z Ukrajiny, na základe príkazu Okresného úradu na zriadenie veľkokapacitného centra.

Mesto Bratislava zriadilo toto centrum v spolupráci so štátnymi inštitúciami, mimovládnyimi organizáciami, medzinárodnými organizáciami a súkromnými spoločnosťami, čo predstavovalo unikátny model medzisektorovej spolupráce.

V priestoroch ACP Bottova boli poskytované služby ako právne a pracovné poradenstvo, psychosociálna podpora, aktivity pre deti, zdravotná, humanitárna a materiálna pomoc, ako aj komunitné a kultúrne podujatia. Centrum fungovalo ako významný informačný bod a zároveň ako priestor integrujúci viacero typov služieb na jednom mieste.

ACP Bottova od svojho vzniku čelilo výzvam v podobe neudržateľného financovania, ohrozujúceho jeho schopnosť poskytovať kontinuálnu podporu. Potreba veľkokapacitného centra o rozmeroch ACP Bottova sa navyše ukázala ako relevantná najmä v prvých dvoch rokoch vojny na Ukrajine, kedy do Bratislavy prichádzali najväčšie počty ľudí utekajúcich z Ukrajiny. Mesto neskôr identifikovalo potrebu prechodu z krízovej pomoci na udržateľné riešenia.

ACP Bottova mesto prevádzkovalo do septembra 2024. Počas jeho fungovania bolo na tomto mieste ľuďom s cudzineckým pôvodom poskytnutých viac ako 220-tisíc asistencií.

Už počas fungovania ACP Bottova pracovalo Oddelenie podpory ľudí s cudzineckým pôvodom na vytvorení dlhodobého-udržateľného centra, ktoré poskytuje služby cieľovej skupine bez ohľadu na typ pobytu. Vznik takéhoto centra vychádza aj zo strategických dokumentov mesta (Bratislava 2030, Dekáda pre kultúru).

K 1.4.2025 bola spustená prevádzka mestského **centra pre ľudí s cudzineckým pôvodom LOOM**. Pre klientelu je v ňom dostupné bezplatné informačné služby, sociálne, psychologické, právne a pracovné poradenstvo, ako aj komunitné aktivity. Súčasťou jeho činnosti je aj podpora ostatných oddelení mesta a mestských inštitúcií pri tvorbe a realizácii inkluzívnych programov pre ľudí s cudzineckým pôvodom.

Odborné poradenstvo je v centre zabezpečované mimovládnyimi organizáciami vybranými na základe verejného obstarávania.

Centrum je otvorené od pondelka do piatku v čase od 9.00 do 16.00 na adrese Česká 267/2, Bratislava. Pre klientelu je zároveň k dispozícii informačná linka a e-mailový kontakt.

LOOM je súčasťou samosprávnej siete integračných centier **Bezpečný bod** na Slovensku, ktorú koordinuje Únia miest Slovenska.

Kultúra, komunitný život a budovanie vzťahov

Na území Bratislavy pôsobia mimo Magistrátu HM SR Bratislavy viaceré kultúrne a komunitné centra poskytujúce program a aktivity zamerané na zlepšenie začlenenia cudzineckých komunít:

- Bratislavský klub
- Centrum rodiny Dúbravka
- DoFE Slovensko – SPOT
- Komunitné centrum Gunduličova
- Komunitné centrum Ovručská
- LOOM
- Machovisko
- Mareena
- Migračné informačné centrum IOM (MIC) Bratislava
- Prugerka
- Ukrajinský inštitút
- Youth Hub

Podpora organizácií a iniciatív pôsobiacich v téme migrácie a podpory ľudí s cudzineckým pôvodom zo strany mesta:

V roku 2022 vyhlásila Nadácia mesta Bratislavy mimoriadnu výzvu Solidarita s Ukrajinou vo výške 100 000 EUR v súvislosti s vypuknutím vojny na Ukrajine a s bezprecedentným počtom ľudí prichádzajúcich do Bratislavy. Grantová výzva podporila organizácie, ktoré vytvárali rozmanité kultúrne a komunitné aktivity a podujatia – aktivity zapájajúce ľudí prichádzajúcich z Ukrajiny. Spolu bolo podporených až 32 projektov sumou 138 936,00 €.

Oddelenie podpory pre ľudí s cudzineckým pôvodom v rámci spolupráce s UNICEF vyhlásilo v roku 2024 mimoriadnu grantovú výzvu *V Bratislave doma*, vďaka ktorej bolo podporených 14 projektov zameraných na aktivity podporujúce začlenenie cudzineckej komunity, predovšetkým na deti a mladých ľudí.

Rozdelených bolo 50 000 EUR a projekty sa zameriavali na psychosociálnu podporu, trávenie voľného času či lepšie spoznávanie kultúr a búranie predsudkov.

Nadácia mesta Bratislavy či **Dotačný program v sociálnej oblasti Bratislava pre všetkých** dlhodobo podporujú aj organizácie pracujúce v téme migrácie a inklúzie cudzineckých komunít. Podľa informácií od členstva neformálnej cudzineckej platformy, ktorá sa s Oddelením podpory pre ľudí s cudzineckým pôvodom stretáva, je však pre mnohé komunity či neformálne iniciatívy náročné žiadať o podporu v slovenčine, respektíve sa k nim informácie o výzve a ich obsahu často ani nedostanú.

Oddelenie podpory pre ľudí s cudzineckým pôvodom v spolupráci s Nadáciou mesta Bratislavy pripravilo preklad znenia výzvy KOMUNITY v roku 2025 do angličtiny a ukrajinčiny a informácie o výzve šírilo svojimi komunikačnými kanálmi. Napriek tomu, že žiadosť sa stále podáva v slovenčine, cieľom tohto kroku bolo zvýšiť informovanosť a záujem angažovaných

komunít o využitie dostupných zdrojov.

Vo výzve Nadácie mesta Bratislavy - KOMUNITY - bolo v roku 2025 hodnotených spolu 86 projektov. V kategórii C - Rozvoj iniciatív a aktivít národnostných menších a rôznorodých komunít cudzincov na území Bratislavy a/ alebo iniciatív a aktivít, ktoré zapájajú tieto skupiny obyvateľstva - podalo projekt 23 organizácií/iniciatív, z toho 9 založených priamo cudzinkami a cudzincami. Väčšina projektov v tejto kategórii reflektovala na vopred zozbierané a pomenované potreby cudzineckých komunít. V kategórii C bola v roku 2025 vyhradená alokácia 15 000 Eur, ktorá bola naplnená.

V ďalších rokoch je cieľom stabilná podpora cudzineckých komunít a aktivít organizácii prostredníctvom Nadácie mesta Bratislavy. Dôležitým cieľom je naďalej znižovať bariéry v podávaní žiadostí prostredníctvom Nadácie mesta Bratislavy a dotačných výziev mesta a aktívne motivovať angažovanosť cudzineckých komunít v rôznych oblastiach dotačných výziev, nielen tých, ktoré sú priamo orientované na ich podporu.

Mesto a mestské organizácie sa sprístupneniu komunikácie, kultúrnych a komunitných aktivít pre cudzineckú komunitu venovali aj ďalšími opatreniami, napríklad:

- Web BKIS dostupný v piatich jazykových mutáciách
- Vybrané podujatia GMB alebo MMB zamerané na prácu s komunitami vrátane programu v angličtine či ukrajinčine (viaceré aktivity však boli projektovo viazané a financované z externých zdrojov, napríklad v spolupráci s Detským fondom OSN UNICEF)
- Knižný fond Mestskej knižnice v rôznych jazykoch, alebo tematicky zamerané podujatia približujúce prácu s rôznymi komunitami v meste
- Časopis IN.BA - doplnené zhrnutie obsahu v angličtine a ukrajinčine

Voľnočasové aktivity

Súčasťou podpory začleňovania cudzineckých komunít v Bratislave sú aj voľnočasové aktivity realizované prostredníctvom mesta a jeho organizácií, najmä centier voľného času (CVČ) a základných umeleckých škôl (ZUŠ). Tieto zariadenia ponúkajú široké spektrum krúžkov, umeleckých, pohybových a vzdelávacích aktivít, ktoré sú prístupné deťom a mladým ľuďom.

Viaceré CVČ a ZUŠ reagovali na zvýšený počet detí s cudzineckým pôvodom, najmä v dôsledku príchodu rodín z Ukrajiny, flexibilným začleňovaním detí do existujúcich aktivít, individuálnym prístupom a spoluprácou s odborníkmi v oblasti psychosociálnej podpory. Voľnočasové aktivity tak vytvárajú prirodzený priestor na nadväzovanie vzťahov, rozvoj talentov a posilňovanie pocitu spolupatričnosti s miestnou komunitou.

Významnú úlohu zohrávajú aj komunitne orientované priestory pre mladých ľudí, ako napríklad **Youth Hub**, ktoré poskytujú bezpečné prostredie na stretávanie sa, neformálne vzdelávanie, rozvoj sociálnych a občianskych zručností a podporu aktívnej participácie mladých ľudí na živote v meste. Programy týchto iniciatív sú často realizované v anglickom alebo ukrajinskom jazyku a cielene reagujú na potreby mladých ľudí s cudzineckým pôvodom.

Cieľom mesta je aj do budúcnosti posilňovať dostupnosť voľnočasových aktivít pre deti a mladých ľudí z cudzineckých komunit, systematicky znižovať jazykové a informačné bariéry pri zapájaní sa do týchto aktivít a podporovať inkluzívne prostredie, ktoré prispieva k budovaniu vzťahov a sociálnej súdržnosti v meste.

SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Bratislava je hlavným migračným cieľom na Slovensku s vysokou koncentráciou ľudí v produktívnom veku, čo predstavuje významný demografický a ekonomický potenciál.</p> <p>Existencia skúseností mesta s krízovým manažmentom (ACP Bottova) a nadviazanie na systémové riešenie v podobe mestského centra LOOM.</p> <p>Rozvinutá sieť mimovládnych, komunitných a medzinárodných organizácií poskytujúcich služby v oblasti integrácie.</p> <p>Skúsenosti s medzisektorovou spoluprácou (mesto - štát - MVO - medzinárodné organizácie- súkromný sektor).</p> <p>Vysoká koncentrácia vzdelávacích inštitúcií vrátane vysokých škôl a rastúci počet zahraničných študentiek a študentov.</p>	<p>Nedostatok systematických a aktuálnych dát o potrebách ľudí s cudzineckým pôvodom.</p> <p>Jazyková bariéra ako prekážka (školsťvo, trh práce, zdravotníctvo, komunikácia s úradmi).</p> <p>Slabá koordinácia medzi štátom a samosprávou v kľúčových oblastiach (vzdelávanie, zdravotná starostlivosť, kontrola povinného vzdelávania).</p> <p>Nejednoznačnosť kompetencií mesta a obmedzené možnosti ovplyvňovať systémové problémy (zdravotníctvo, pobytová agenda).</p> <p>Administratívne a legislatívne bariéry pre zamestnávanie a uplatnenie kvalifikovaných cudzincov.</p> <p>Nerovný prístup k sociálnym a podporným službám a nízka informovanosť o nárokoch na služby.</p> <p>Finančná neistota a projektové financovanie integračných opatrení.</p>
Príležitosti	Ohrozenia
<p>Dlhodobý demografický a ekonomický prínos migrácie pre udržanie populácie a trhu práce v Bratislave.</p> <p>Potenciál zahraničných študentiek a študentov pre doplnenie kvalifikovanej pracovnej sily.</p>	<p>Prehlbovanie sociálnych nerovností a pocitu vylúčenia pri nedostatočnej integrácii.</p> <p>Pretrvávajúci nedostatok kapacít verejných služieb.</p> <p>Negatívne spoločenské nálady, predsudky a</p>

<p>Prechod od krízovej reakcie k udržateľnej, systematickej integrácii na úrovni mesta.</p> <p>Rozvoj mestského centra LOOM ako stabilného kontaktného bodu pre všetky skupiny ľudí s cudzineckým pôvodom.</p> <p>Posilnenie koordinácie, zdieľania dát a spoločného plánovania opatrení.</p> <p>Možnosť čerpať externé zdroje (EÚ fondy, medzinárodné granty) na podporu integrácie.</p> <p>Inšpirácia zahraničnými mestami (Praha, Viedeň, Krakov) a adaptácia osvedčených nástrojov.</p> <p>Rastúci záujem komún o participáciu, komunitné aktivity a spoluprácu riešení.</p> <p>Možnosť budovania solidárneho, otvoreného a rozmanitého mesta</p>	<p>diskriminácia voči ľuďom s cudzineckým pôvodom.</p> <p>Závislosť integračných aktivít od krátkodobého financovania a politických priorít.</p> <p>Odliv zahraničných študentiek a študentov a kvalifikovaných pracovníčok a pracovníkov do iných krajín.</p> <p>Nedostatočná reakcia štátu na systémové problémy.</p> <p>Riziko opakovania krízových situácií bez pripravených kapacít a mechanizmov.</p>
---	---

PRIORITNÉ OBLASTI INTEGRÁCIE ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM

Hlavné mesto si v procese tvorby tejto stratégie definovalo viacero tematických oblastí, ktoré považuje za kľúčové pre efektívnu integráciu ľudí s cudzineckým pôvodom. Tieto prioritné oblasti reflektujú potrebu systematického prístupu k integrácii a zohľadňujú konkrétne výzvy a potreby tejto rozmanitej skupiny obyvateľstva.

Nižšie uvádzame zoznam identifikovaných prioritných oblastí, ktoré tvoria rámec pre strategické smerovanie mesta v tejto oblasti. V ďalších častiach dokumentu sa jednotlivým prioritám venujeme podrobnejšie

UDRŽANIE A POSILNENIE KOORDINÁCIE INTEGRÁCIE ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM
Vytvorenie systému koordinácie toku informácií týkajúcich sa integrácie ľudí s cudzineckým pôvodom medzi magistrátom a mestskými časťami – zriadenie kontaktného/informačného bodu.
Profesionalizácia koordinačnej platformy – stanovenie garanta, vypracovanie štatútu, definovanie mandátu, členstva, agendy, harmonogramu stretnutí a systému hodnotenia práce; v prípade potreby vytvorenie tematických pracovných skupín.
Stabilizácia personálnych, finančných a odborných kapacít oddelenia podpory pre ľudí s cudzineckým pôvodom na magistráte hlavného mesta.
Profesionalizácia a stabilizácia platformy ľudí s cudzineckým pôvodom; možná transformácia na poradný orgán primátora.
ZBER A ANALÝZA DÁT O ĽUDOCH S CUDZINECKÝM PÔVODOM
Vytvorenie udržateľného systému zberu a analýzy dát o ľuďoch s cudzineckým pôvodom žijúcich v Hl. meste Bratislave.
BUDOVANIE KAPACÍT MESTA V OBLASTI MIGRÁCIE A INTEGRÁCIE
Zabezpečenie kontinuálneho vzdelávania zamestnanectva magistrátu a organizácií v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti, ktoré prichádza do kontaktu s ľuďmi s cudzineckým pôvodom, zameraného na rozvoj interkultúrnych kompetencií a sociálno-právnych aspektov života ľudí s cudzineckým pôvodom.
DETI A MLÁDEŽ
Mesto plní koordinačnú a sieťovaciú úlohu v oblasti vzdelávania detí s cudzineckým pôvodom medzi rôznymi relevantnými aktérmi (školskými oddeleniami mestských častí, Regionálnym úradom školskej správy, ministerstvom školstva, NIVAM a školskými zariadeniami).
Vypracovanie odporúčaní pre začlenenie a podporu vzdelávania detí s cudzineckým pôvodom, s dôrazom na podporu vzdelávania pedagogických aj nepedagogických zamestnancov škôl, sprostredkovanie informácií, poradenstvo, jazykové

vzdelávanie, sociálnu prácu s rodinou.
Posilnenie personálnych a odborných kapacít pre účely mapovania situácie a poskytovania podpory pri integrácii detí s cudzineckým pôvodom.
Mapovanie dostupných finančných zdrojov na jazykovú prípravu detí s cudzineckým pôvodom, podporu pedagogického a odborného personálu škôl, poradenstvo pre rodičov a školy pri zaraďovaní detí s cudzineckým pôvodom a realizácii ďalších podporných opatrení vo vzdelávaní, vrátane vyhodnocovania efektivity týchto nástrojov.
Revízia dostupnosti podporných služieb pre deti a mládež s cudzineckým pôvodom a ich sprístupnenie pre túto cieľovú skupinu (ako súčasť právnej analýzy).
Vytvorenie systému práce a voľnočasových aktivít pre deti a mládež s cudzineckým pôvodom, reflektujúceho zmapované potreby.
Vytvorenie mechanizmov systematického informovania detí a mládeže s cudzineckým pôvodom za účelom ich aktívneho zapojenia do voľnočasových aktivít.
Posilnenie odborných a personálnych kapacít mesta pre prácu s deťmi a mládežou s cudzineckým pôvodom (interkultúrne tréningy, jazykové vzdelávanie), zamestnávanie a zapájanie ľudí s cudzineckým pôvodom v téme práce s deťmi a mládežou.
PRÍSTUP K SLUŽBÁM
Mesto využíva rôzne informačné kanály a jazykové mutácie na poskytovanie informácií o právach a povinnostiach ľudí s cudzineckým pôvodom a o dianí v meste.
Integrácia informácií pre ľudí s cudzineckým pôvodom do bežného systému komunikácie samosprávy.
Zavedenie systému tzv. „cesty klientky/a“ – efektívne odkazovanie ľudí na služby podľa individuálnych potrieb.
Vytvorenie a distribúcia tzv. uvítacieho balíčka pre novo prichádzajúcich ľudí s cudzineckým pôvodom.
Zabezpečenie udržateľnej prevádzky a kontinuálneho rozvoja centra podpory pre všetky kategórie ľudí s cudzineckým pôvodom.
Revízia mestského nájomného, prechodného a krízového bývania s dôrazom na dostupnosť pre ľudí s cudzineckým pôvodom.
Revízia prístupu k existujúcim sociálnym a nadväzujúcim službám pre ľudí s cudzineckým pôvodom s cieľom zabezpečiť dostupnosť pre najzraniteľnejšie skupiny.
Kontinuálny rozvoj kapacít zamestnanectva sociálnych a nadväzujúcich služieb -jazyková príprava, interkultúrne tréningy, sociálno-právne tréningy- s cieľom prípravy na prácu s klientelou s cudzineckým pôvodom.
Vytvorenie viacjazyčných verzií katalógu sociálnych služieb a webu o sociálnej pomoci; úprava ich obsahu tak, aby bol relevantný pre ľudí s cudzineckým pôvodom.
Vytvorenie a distribúcia informačných balíkov o systéme zdravotnej starostlivosti a právach a povinnostiach ľudí s cudzineckým pôvodom, dostupných v rôznych jazykoch.

<p>Vypracovanie informačného balíčka pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti o poskytovaní zdravotnej starostlivosti ľuďom s cudzineckým pôvodom; v spolupráci s Bratislavským samosprávnym krajom.</p>
<p>Zmapovanie poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ktorí ovládajú iné jazyky, a sprístupnenie tohto zoznamu ľuďom s cudzineckým pôvodom.</p>
<p>KOMUNITNÉ AKTIVITY, KULTÚRA, BUDOVANIE VZŤAHOV</p>
<p>Realizácia kultúrnych a komunitných aktivít podporujúcich interkultúrny dialóg a pozitívne vnímanie kultúrnej rozmanitosti; v spolupráci s mestskými kultúrnymi inštitúciami.</p>
<p>Poskytovanie informácií o kultúrnych a komunitných podujatiach vo viacerých jazykoch a ich cielené šírenie medzi ľuďmi s cudzineckým pôvodom.</p>
<p>Zapájanie ľudí s cudzineckým pôvodom ako aktérov alebo organizátorov kultúrnych a komunitných podujatí (napr. prostredníctvom grantov).</p>
<p>Nastavenie odporúčaní pre komunikáciu mesta o integrácii a migrácii smerom k verejnosti.</p>
<p>ZAMESTNÁVANIE A PODNIKANIE</p>
<p>Zavedenie pracovného poradenstva pre ľudí s cudzineckým pôvodom ako súčasti špecializovaného sociálneho poradenstva.</p>
<p>Využívanie existujúcich dostupných grantových schém na organizáciu jazykových kurzov ako prípravy na zamestnanie, jazykových kurzov v mieste práce a kurzov socio-kultúrnej orientácie pre ľudí s cudzineckým pôvodom.</p>
<p>Vytváranie partnerstiev s kľúčovými zamestnávateľmi zamestnávajúcimi ľudí s cudzineckým pôvodom, s cieľom zdieľania skúseností a získavania finančnej podpory na integračné opatrenia.</p>
<p>Realizácia informačnej kampane, zameranej na prevenciu pracovného vykorisťovania.</p>
<p>Proaktívne zamestnávanie ľudí s cudzineckým pôvodom v mestských podnikoch a organizáciách.</p>

PROCESY SÚVISIACE S INTEGRÁCIOU ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM

1/ UDRŽANIE A POSILNENIE KOORDINÁCIE INTEGRÁCIE ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM

Koordinácia integračných aktivít predstavuje zásadný predpoklad pre ich efektívnu a systematickú realizáciu. Zároveň umožňuje dosiahnuť synergický efekt prostredníctvom prepojenia činností rôznych zainteresovaných subjektov. Mesto Bratislava reflektuje očakávania viacerých aktérov, ktoré smerujú k jeho aktívnejšiemu zapojeniu a prípadnému prevzatiu koordinačnej úlohy.

V roku 2022, ako reakcia na nárast počtu odídených a odídenecov z Ukrajiny, bola v Bratislave zriadená **koordinačná platforma**. Jej účelom bolo vytvoriť priestor pre pravidelnú výmenu informácií a koordináciu medzi aktérmi poskytujúcimi humanitárnu pomoc tejto cieľovej skupine, ako aj medzi organizáciami a inštitúciami pôsobiacimi v oblasti integrácie cudzincov a cudzincov.

Prioritná oblasť 1.1: Vytvorenie systému koordinácie toku informácií týkajúcich sa integrácie ľudí s cudzineckým pôvodom medzi magistrátom a mestskými časťami – zriadenie kontaktného/informačného bodu.

Predpoklad plnenia: **Prioritná oblasť 1.1a:** Vypracovanie analýzy/prehľadu práv a povinností jednotlivých skupín cudzincov a cudzincov vo vzťahu k mestu a MČ, ako aj analýzy povinností mesta a MČ voči týmto skupinám.

Prioritná oblasť 1.2: Profesionalizácia koordinačnej platformy – stanovenie garanta, vypracovanie štatútu, definovanie mandátu, členstva, agendy, harmonogramu stretnutí a systému hodnotenia práce; v prípade potreby vytvorenie tematických pracovných skupín.

Prioritná oblasť 1.3: Stabilizácia personálnych, finančných a odborných kapacít oddelenia podpory pre ľudí s cudzineckým pôvodom na magistráte hlavného mesta.

Prioritná oblasť 1.4: Profesionalizácia a stabilizácia platformy ľudí s cudzineckým pôvodom; možná transformácia na poradný orgán primátora.

Špecifický cieľ	Indikátor
Zefektívniť koordináciu a spoluprácu aktérov v oblasti integrácie cudzincov a cudzincov	Počet zapojených aktérov v koordinačnej platforme Počet zapojených aktérov v platforme cudzincov a cudzincov

2/ ZBER A ANALÝZA DÁT O ĽUĎOCH S CUDZINECKÝM PÔVODOM

Počet ľudí s cudzineckým pôvodom na území Bratislavy v posledných rokoch výrazne narástol. Zatiaľ čo v roku 2018 žilo v Bratislave zhruba 34 500 cudziniiek a cudzincov, ku koncu roka 2024 ich počet podľa oficiálnych štatistík predstavoval 97 445, čo predstavuje takmer tretinu všetkých cudziniiek a cudzincov na Slovensku.

Zber dát a mapovanie potrieb cieľovej skupiny je dôležité z viacerých dôvodov.

Umožňuje:

- lepšie porozumieť potrebám cieľovej skupiny,
- prijímať adresné opatrenia,
- formulovať demografické prognózy a proaktívne prispôsobovať politiky a opatrenia populačným zmenám,
- vyhodnocovať efektívnosť prijatých opatrení.

Nedostatočná dostupnosť a kvalita dát o migrácii a ľuďoch s cudzineckým pôvodom predstavuje dlhodobý systémový problém, ktorému čelia mestá a obce na Slovensku. Dáta, ktorými disponujú štátne inštitúcie, často nereflektujú reálny počet cudziniiek a cudzincov či odídenkýň a odídenecov v mestách.

Jednou z príčin tejto disproporcie je skutočnosť, že osoby pochádzajúce z krajín Európskej únie alebo Európskeho hospodárskeho priestoru, ako aj odídenkyne a odídenci, nie sú povinní odhlasovať pobyt pri odchode zo Slovenska, ani aktualizovať adresu pri presune v rámci krajiny. Výsledkom je, že oficiálne údaje o ich počte a pobyte sú často neaktuálne alebo nepresné.

Samosprávy zároveň nemajú vlastnú kapacitu na systematický interný zber dát, s výnimkou niektorých čiastkových oblastí, napríklad administrácie príspevkov za ubytovanie osôb s dočasným útočiskom. Sú preto odkázané na získavanie údajov z rôznych rezortných zdrojov, ktoré sú fragmentované a ťažko prepojitelné. Dáta o zamestnávaní spravuje ústredie práce, údaje o vzdelávaní detí s cudzineckým pôvodom zhromažďuje Ministerstvo školstva v spolupráci s CVTI SR, informácie o pobyte vedie Úrad hraničnej a cudzineckej polície, pričom ďalšie údaje poskytujú medzinárodné organizácie ako UNHCR či IOM.

Zainteresovaní aktéri pôsobiaci v oblasti integrácie na území hlavného mesta Bratislava opakovane identifikovali nedostatky v dostupnosti dát ako zásadnú prekážku pri plánovaní a implementácii efektívnych služieb a opatrení. Z tohto dôvodu je nevyhnutné **vytvoriť funkčný systém zberu dát, ktorý by poskytol realistický prehľad o počte ľudí s cudzineckým pôvodom žijúcich v meste**, ako aj o ich sociálno-demografických charakteristikách.

Popri štatistickom zbere dát je rovnako dôležité zabezpečiť **mapovanie potrieb ľudí s cudzineckým pôvodom**, keďže ich potreby sa môžu zásadne líšiť od potrieb väčšinového obyvateľstva. Takéto mapovanie zároveň umožňuje identifikovať ľudský, odborný a

komunitný potenciál, ktorý ľudia s cudzineckým pôvodom do mesta prinášajú.

Prioritná oblasť 2.1: Vytvorenie udržateľného systému zberu a analýzy dát o ľuďoch s cudzineckým pôvodom žijúcich v HL. meste Bratislave.

Špecifický cieľ	Indikátor
Vytvoriť systém pre zber a analýzu dát o ľuďoch s cudzineckým pôvodom	Funkčný systém pre zber dát Nastavený set pravidelne sledovaných dopadových, výsledkových a výstupových indikátorov

3/ BUDOVANIE KAPACÍT MESTA V OBLASTI MIGRÁCIE A INTEGRÁCIE

V rámci komunikácie inštitúcií s osobami s cudzineckým pôvodom je nevyhnutné zohľadňovať ich špecifické životné okolnosti, jazykové bariéry, ako aj odlišné kultúrne a spoločenské kontexty, z ktorých pochádzajú. Tieto faktory môžu zásadným spôsobom ovplyvňovať ich porozumenie komunikačným normám, postupom a spôsobom riešenia rôznych situácií.

V dôsledku uvedeného môžu vznikať nedorozumenia, problémy alebo dokonca konflikty, ktorým je možné predchádzať systematickým rozvojom interkultúrnych kompetencií pracovníkov a pracovníkov verejných inštitúcií, ktorí prichádzajú do priameho kontaktu s klientelou s cudzineckým pôvodom.

Okrem rozvoja interkultúrnych zručností je rovnako dôležité zabezpečiť priebežné vzdelávanie zamestnankýň a zamestnancov mesta a nimi zriadených organizácií aj v oblasti sociálnych a právnych aspektov, ktoré ovplyvňujú každodenný život ľudí s cudzineckým pôvodom.

Prioritná oblasť 3.1: Zabezpečenie kontinuálneho vzdelávania zamestnanectva magistrátu a organizácií v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti, ktoré prichádza do kontaktu s ľuďmi s cudzineckým pôvodom, zameraného na rozvoj interkultúrnych kompetencií a sociálno-právnych aspektov života ľudí s cudzineckým pôvodom.

Špecifický cieľ	Indikátor
Zabezpečiť kontinuálne vzdelávanie zamestnanectva a budovanie kapacít pre prácu s ľuďmi s cudzineckým pôvodom	Podiel zamestnancov mesta a organizácií mesta, ktorí prichádzajú do kontaktu s klientelou s cudzineckým pôvodom a absolvovali interkultúrne tréningy

TEMATICKÉ OKRUHY INTEGRÁCIE ĽUDÍ S CUDZINECKÝM PÔVODOM

4/ DETI A MLÁDEŽ

Podľa štatistických údajov Úradu hraničnej a cudzineckej polície (ÚHCP) bolo **na konci roka 2024 v Bratislave 19 138 detí s cudzineckým pôvodom vo veku 0 až 17 rokov**, čo predstavovalo približne 20 % z celkovej populácie cudzinciek a cudzincov v meste.

Z uvedených údajov vyplýva, že detská populácia s cudzineckým pôvodom predstavuje významnú časť mladého obyvateľstva mesta. Z tohto dôvodu je nevyhnutné, aby samospráva cielene zohľadňovala túto skupinu pri tvorbe politík a služieb, a reflektovala jej špecifické potreby vyplývajúce zo statusu, životnej situácie a migračného kontextu.

4.1. Vzdelávanie

Mesto Bratislava vo viacerých svojich strategických dokumentoch odkazuje na demografické prognózy, ktoré hovoria o **kontinuálnom náraste populácie vo veku 0-19 rokov**, a teda sa predpokladá nedostatok miest vo vzdelávacích zariadeniach.²³ Za jeden zo zdrojov tohto kontinuálneho nárastu mesto považuje aj migráciu do mesta, či už z iných regiónov Slovenska, alebo zo zahraničia. Nárast počtu obyvateľstva, osobitne v detskej a mládežníckej vekovej skupine, môže mať aj náhly a intenzívny charakter, čo sa výrazne prejavilo v roku 2022 po vypuknutí vojny na Ukrajine.

Z tohto dôvodu je nevyhnutné systematicky zvyšovať **pripravenosť vzdelávacích zariadení** nielen na dlhodobý rast populácie, ale aj na krízové scenáre spojené s nárazovým príchodom detí z migračného prostredia. Potvrdením tejto potreby bola situácia na jar 2022, keď bolo potrebné v krátkom čase zabezpečiť začlenenie veľkého počtu detí z Ukrajiny.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti je dôležité, aby mestské vzdelávacie inštitúcie disponovali kapacitami a nástrojmi na podporu inkluzívneho vzdelávania, ktoré zohľadňuje jazykovú, kultúrnu aj sociálnu rozmanitosť detskej populácie. Osobitnú pozornosť si vyžaduje nedostatočná podpora pre deti so zdravotným znevýhodnením, ktoré zároveň pochádzajú z cudzineckého prostredia.

Ďalšou výzvou je obmedzená dostupnosť podporných nástrojov pre inkluzívne vzdelávanie detí s cudzineckým pôvodom. Regionálne úrady školskej správy často nemajú dostatočné personálne kapacity na poskytovanie systematickej podpory. Dočasné opatrenia boli zavedené v rámci projektu Národného inštitútu vzdelávania a mládeže (NIVAM) s podporou UNICEF. Mesto Bratislava síce nebolo formálnym partnerom projektu, ale spolupracovalo s regionálnymi koordinátorkami pre Bratislavský kraj. Hoci projekt poskytoval podporu aj deťom

²³ AUGUR Consulting (2022). Vypracovanie analytickej časti komunitného plánu sociálnych služieb hlavného mesta SR Bratislava.

z iných krajín, systémové opatrenia na národnej úrovni, ktoré by nadväzovali na túto iniciatívu, zatiaľ neboli prijaté.

Mesto Bratislava má v oblasti vzdelávania obmedzené kompetencie, keďže zriaďovateľmi materských a základných škôl sú mestské časti, a zriaďovateľom stredných škôl je Bratislavský samosprávny kraj. Zvýšenie kapacít a legislatívne zmeny sú otázkou národnej úrovne. Napriek tomu, vzhľadom na svoju celomestskú pôsobnosť, má mesto dôležitú úlohu v podpore inkluzívneho vzdelávania pre obyvateľstvo vrátane ľudí s cudzineckým pôvodom, aby zabezpečilo rovnaké príležitosti a podporilo integráciu do spoločnosti, čím prispieva k celkovému zlepšeniu kvality života v Bratislave.

Prioritná oblasť 4.1.1.: Mesto plní koordinačnú a sieťovaciu úlohu v oblasti vzdelávania detí s cudzineckým pôvodom medzi rôznymi relevantnými aktérmi (školskými oddeleniami mestských častí, Regionálnym úradom školskej správy, ministerstvom školstva, NIVAM a školskými zariadeniami).

Prioritná oblasť 4.1.2.: Vypracovanie odporúčaní pre začlenenie a podporu vzdelávania detí s cudzineckým pôvodom, s dôrazom na podporu vzdelávania pedagogických aj nepedagogických zamestnancov škôl, sprostredkovanie informácií, poradenstvo, jazykové vzdelávanie, sociálnu prácu s rodinou.

Prioritná oblasť 4.1.3.: Posilnenie personálnych a odborných kapacít pre účely mapovania situácie a poskytovania podpory pri integrácii detí s cudzineckým pôvodom.

Prioritná oblasť 4.1.4: Mapovanie dostupných finančných zdrojov na jazykovú prípravu detí s cudzineckým pôvodom, podporu pedagogického a odborného personálu škôl, poradenstvo pre rodičov a školy pri zaraďovaní detí s cudzineckým pôvodom a realizácii ďalších podporných opatrení vo vzdelávaní, vrátane vyhodnocovania efektivity týchto nástrojov.

Špecifický cieľ	Indikátor
Zabezpečiť podporu inkluzívneho vzdelávania	Miera zaškolenosti detí s cudzineckým pôvodom Podiel škôl, ktoré poskytujú (organizujú alebo sprostredkovávajú) jazykové vzdelávanie žiactvu s cudzineckým pôvodom Podiel škôl, ktorých pedagógovia absolvovali interkultúrne tréningy

4.2. Podporné služby pre deti a mládež s cudzineckým pôvodom

Deti s cudzineckým pôvodom patria k zraniteľným skupinám obyvateľstva. Ich zraniteľnosť vyplýva zo situácie, v ktorej sa po príchode do novej krajiny ocitajú. Často čelia sociálnej izolácii spôsobenej jazykovou bariérou, kultúrnym šokom a odlišnosťami, ktoré im komplikujú nadväzovanie vzťahov a začleňovanie sa do rovesníckych skupín.

U detí s medzinárodnou ochranou, vrátane dočasného útočiska, je táto situácia ešte zložitejšia, keďže ich odchod z krajiny pôvodu býva často náhly, čo vedie k strate sociálnych väzieb a rovesníckych skupín. Mnohé z týchto detí môžu byť oddelené od svojich rodičov alebo prežiť traumatizujúce udalosti.

Vzhľadom na ich zvýšenú zraniteľnosť a rastúci počet ľudí s cudzineckým pôvodom v Bratislave - najmä v dôsledku prudkých migračných vln, ako bola napríklad situácia po februári 2022 - je nevyhnutné zabezpečiť **dostupnosť rôznych podporných služieb**. Ide najmä o psychosociálnu podporu, sociálne poradenstvo, finančnú pomoc, nízkoprahové centrá pre rodiny s deťmi, ako aj podporu v oblasti starostlivosti, opatrovníctva a integrácie maloletých bez sprievodu. Tieto aktivity sú realizované v spolupráci s orgánmi sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, najmä prostredníctvom výmeny informácií, účasti na odborných a koordinačných platformách a nadväznosti na individuálnu prácu s klientelou v rámci pôsobnosti ÚPSVaR.

Prioritná oblasť 4.2.1: Revízia dostupnosti podporných služieb pre deti a mládež s cudzineckým pôvodom a ich sprístupnenie pre túto cieľovú skupinu (ako súčasť právnej analýzy).

Špecifický cieľ	Indikátor
Zvýšiť dostupnosť podporných služieb pre deti a mladých s cudzineckým pôvodom	Počet podporných služieb (disagregované na jednotlivé typy podporných služieb) Miera využívania podporných služieb (v prepočte na 1000 obyvateľov s cudzineckým pôvodom)

4.3. Práca s mládežou s cudzineckým pôvodom a voľnočasové aktivity

Pre deti a mladých ľudí s cudzineckým pôvodom, najmä pre tých, ktorí utiekli pred vojnou, je možnosť zapojiť sa do mládežníckych a voľnočasových aktivít kľúčová. Tieto aktivity podporujú ich začlenenie do miestnej komunity, pomáhajú im lepšie sa orientovať v novej krajine a kultúre, zároveň umožňujú budovanie nových sociálnych väzieb, ktoré často stratili v dôsledku úteku. Takisto pozitívne vplyvajú na ich duševné zdravie a rozvoj zručností

potrebných pre ďalší život. Mládežnícke a voľnočasové aktivity sú efektívnym nástrojom inklúzie, nakoľko vytvárajú priestor na kontakt rôznych skupín mladých ľudí, a zároveň posilňujú ich pocit kontroly nad vlastným životom, čo je obzvlášť dôležité pre tých, ktorí zažili nútený a náhly útek.

Podľa Stratégie Bratislava 2030 tvorili deti a mladí ľudia do 30 rokov začiatkom roka 2021 takmer 30 % celkovej populácie mesta, kde však neboli zahrnutí mladí ľudia z Ukrajiny, ktorí začali prichádzať po februári 2022. Podľa údajov Úradu hraničnej a cudzineckej polície z decembra 2024 malo v Bratislave udelený štatút dočasného útočiska 19987 detí a mladých ľudí vo veku 0 až 29 rokov, z toho 11613 vo veku 14 až 29 rokov.

Z celkového počtu odídenkýň a odídenčov v Bratislave predstavujú deti a mladí ľudia do 29 rokov približne polovicu, pričom mladí ľudia vo veku 14 až 29 rokov tvoria približne štvrtinu. Ide o významnú skupinu, na ktorú by mali byť zamerané strategické dokumenty a opatrenia. Kľúčovým prvkom je tiež efektívne nastavenie terénnej práce a nízkoprahových služieb v spolupráci s Asociáciou nízkoprahových programov pre deti a mládež.

Prácu s deťmi a mladými ľuďmi primárne do 15 rokov a organizáciu voľnočasových aktivít zabezpečujú centrá voľného času (CVČ), ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta. Ich činnosť je zameraná predovšetkým na tvorivé, športové a pohybové krúžky, cieľom CVČ by podľa mestskej koncepcie rozvoja centier voľného času malo byť aj plnohodnotné začlenenie detí a mladých ľudí do spoločnosti. Centrá voľného času by mali vytvárať priestor pre vzájomnú výmenu skúseností, spoluprácu, inklúziu a zabezpečiť dostupnosť príležitostí pre všetkých bez rozdielu. Preto sa mesto bude usilovať o zvýšenie zapojenia detí a mladých s cudzineckým pôvodom do mimoškolských vzdelávacích a voľnočasových aktivít organizovaných CVČ a ZUŠ.

Ďalšou formou práce s mladými ľuďmi je aj mestský terénny tím pracujúci s mládežou v Bratislave, ktorý pôsobí priamo v prirodzenom prostredí mladých ľudí. Terénna práca sa zameriava na podporu mladých ľudí ohrozených sociálnym vylúčením, prevenciu rizikového správania, posilňovanie sociálnych a životných zručností a sprostredkovanie nadväzujúcich služieb.

Prioritná oblasť 4.3.1: Vytvorenie systému práce a voľnočasových aktivít pre deti a mládež s cudzineckým pôvodom, reflektujúceho zmapované potreby.

Prioritná oblasť 4.3.2: Vytvorenie mechanizmov systematického informovania detí a mládeže s cudzineckým pôvodom za účelom ich aktívneho zapojenia do voľnočasových aktivít.

Prioritná oblasť 4.3.3: Posilnenie odborných a personálnych kapacít mesta pre prácu s deťmi a mládežou s cudzineckým pôvodom (interkultúrne tréningy, jazykové vzdelávanie), zamestnávanie a zapájanie ľudí s cudzineckým pôvodom v téme práce s deťmi a mládežou.

Špecifický cieľ	Indikátor
Zvýšiť zapojenie detí a mladých s cudzineckým pôvodom do voľnočasových aktivít poskytovaných mestom či mestskými organizáciami	<p>Podiel detí a mladých s cudzineckým pôvodom zapojených v aktivitách CVČ a ZUŠ</p> <p>Podiel detí a mladých ľudí s cudzineckým pôvodom uchádzajúcich sa o účasť na aktivitách CVČ a ZUŠ</p> <p>Podiel mladých s cudzineckým pôvodom z celkového počtu mladých zapojených v aktivitách Youth HUBu a MTT Mládež</p>

5/ PRÍSTUP K SLUŽBÁM

Cudzinky a cudzinci prichádzajúci do miest na Slovensku potrebujú na kvalitný život a plnohodnotné začlenenie rôzne služby, ktoré zabezpečujú samosprávy, samosprávne kraje, štátne inštitúcie na lokálnej úrovni, ale aj ďalšie subjekty, ako sú medzinárodné organizácie, mimovládne organizácie či súkromné subjekty. Táto stratégia sa zameriava výhradne na služby, ktorých poskytovanie je v kompetencii Hlavného mesta SR Bratislavy.

Potreby ľudí s cudzineckým pôvodom sú oproti domácomu obyvateľstvu často špecifické, najmä v období bezprostredne po ich príchode. Okrem odlišných typov potrebných služieb sú tu významné bariéry ako jazyková neprístupnosť, kultúrne rozdiely, nedostatočná spoločenská orientácia či zraniteľnosť spojená napríklad s traumatizáciou. Preto je nevyhnutné, aby boli služby poskytované citlivým a prispôbeným spôsobom.

Dlhodobým cieľom mesta Bratislava nie je vytvárať paralelné systémy služieb určené výlučne pre ľudí s cudzineckým pôvodom, ale znižovať a odstraňovať bariéry, ktorým táto skupina čelí pri prístupe k bežným, mainstreamovým službám. Tento proces môže byť dlhodobý a vyžadovať aj legislatívne zmeny na národnej úrovni.

Niektoré služby, ako napríklad jazykové vzdelávanie, poskytovanie informácií v rôznych jazykoch či kurzy socio-kultúrnej orientácie, sú špecificky zamerané na potreby ľudí s cudzineckým pôvodom. Tieto služby sú však charakteristické svojou dočasnou – ľudia ich potrebujú len počas obdobia, kým si osvoja potrebné zručnosti a dosiahnu samostatnosť.

5.1. Poskytovanie informácií ľuďom s cudzineckým pôvodom

Informovanosť predstavuje jeden z kľúčových predpokladov úspešnej integrácie ľudí s cudzineckým pôvodom. Tento faktor je ešte zásadnejší v prípade ľudí s udelenou

medzinárodnou ochranou, ktorí nemali dostatok času na prípravu na život v novej krajine. Nedostatok relevantných a spoľahlivých informácií je pre ľudí s cudzineckým pôvodom prekážkou pri ich začleňovaní do spoločnosti a života v mieste bydliska. Mnohí pritom získavajú informácie najmä prostredníctvom sociálnych sietí a komunitných zdrojov, kde však hrozí riziko šírenia nepresných alebo neaktuálnych správ.

Mestské časti dlhodobo poukazujú na potrebu zvyšovania informovanosti svojich pracovníkov a pracovníčok, najmä tých, ktorí prichádzajú do priameho kontaktu s ľuďmi s cudzineckým pôvodom, aby mohli tejto klientele poskytovať relevantné a spoľahlivé informácie.

Mesto Bratislava začalo tému informovanosti ľudí s cudzineckým pôvodom riešiť už v uplynulých rokoch - napríklad vytvorením sekcie „Informácie pre cudzinky a cudzincov“ na mestskej webstránke, prekladom webu do angličtiny či zverejnením uvítacieho balíčka pre cudzinky a cudzincov. Pre to, aby tieto kroky zabezpečovali dostatočnú informovanosť, musia byť proaktívne komunikované smerom k cieľovej skupine. V súčasnosti sú informácie pre ľudí s cudzineckým pôvodom z veľkej časti poskytované mimovládny, medzivládny a medzinárodnými organizáciami pôsobiace na území mesta.

Výrazný posun v poskytovaní informácií nastal po vypuknutí vojny na Ukrajine a príchode veľkého počtu odídenkýň a odídencom do Bratislavy, kedy bolo zriadené Asistenčné centrum pomoci Bottova. V rokoch 2022–2024 sa informačné aktivity sústredili najmä na potreby novo prichádzajúcich ľudí z Ukrajiny, ktorí potrebovali základnú orientáciu a nasmerovanie na ďalšie služby. V súčasnosti sa situácia mení a je potrebné viac zamerať pozornosť na informačné potreby rôznorodých skupín ľudí s cudzineckým pôvodom, ktoré v meste zostávajú žiť a potrebujú podporu pri dlhodobom začleňovaní do mestskej komunity.

Prioritná oblasť 5.1.1: Mesto využíva rôzne informačné kanály a jazykové mutácie na poskytovanie informácií o právach a povinnostiach ľudí s cudzineckým pôvodom a o dianí v meste.

Na účely rozvoja tejto prioritnej oblasti je potrebné zmapovanie najčastejšie používaných jazykov v cudzineckých komunitách v Bratislave (napr. prostredníctvom platforiem združujúcich neziskové organizácie, štátne inštitúcie, ale i cudzineckú komunitu) a kontinuálny preklad informácií do týchto jazykov. Taktiež je potrebné zmapovať, ktoré informačné kanály cudzinecké komunity najčastejšie využívajú ako zdroj informácií. V tejto súvislosti je užitočné nadviazať spoluprácu priamo s cudzineckými komunitami tak pri mapovaní, ako aj pri samotnom zdieľaní informácií.

Prioritná oblasť 5.1.2: Integrácia informácií pre ľudí s cudzineckým pôvodom do bežného systému komunikácie samosprávy.

Prioritná oblasť 5.1.3: Zavedenie systému tzv. „cesty klientely“ – efektívne odkazovanie ľudí na služby podľa individuálnych potrieb.

Predpoklad plnenia: **Prioritná oblasť 5.1.3a:** Zriadenie kontaktného bodu v štruktúre magistrátu, ktorý poskytuje informácie a odkazuje ľudí na príslušné inštitúcie. Možnosť zamestnávať na tomto bode ľudí s cudzineckým pôvodom.

Prioritná oblasť 5.1.4: Vytvorenie a distribúcia tzv. uvítacieho balíčka pre novo prichádzajúcich ľudí s cudzineckým pôvodom.

Špecifický cieľ	Indikátor
Zvýšiť dostupnosť informácií pre ľudí s cudzineckým pôvodom	Podiel obyvateľov s cudzineckým pôvodom, ktorí vedia, kde získať informácie o mestských službách (zdravotná starostlivosť, vzdelávanie, doklady o pobyte, bývanie) (prieskum)

5.2. Asistenčné centrum pomoci

Asistenčné centrum pomoci Bottova vzniklo v marci 2022 ako reakcia na mimoriadnu situáciu spojenú s príchodom ľudí utekajúcich z Ukrajiny a v prvých rokoch vojny zohrávalo kľúčovú úlohu pri poskytovaní komplexnej krízovej podpory. Fungovalo ako veľkokapacitné centrum integrujúce viaceré typy služieb na jednom mieste a ako významný informačný bod pre ľudí s cudzineckým pôvodom.

Skúsenosť s fungovaním ACP Bottova zároveň poukázala na limity veľkokapacitného, krízovo orientovaného modelu, najmä z hľadiska dlhodobej udržateľnosti financovania a potreby postupného prechodu od krízovej pomoci k systematickým integračným riešeniam. Mesto preto identifikovalo potrebu vytvorenia stabilného centra podpory, ktoré by reflektovalo meniace sa potreby ľudí s cudzineckým pôvodom aj po ústupe akútnej krízy.

Na tieto skúsenosti nadväzuje zriadenie mestského centra pre ľudí s cudzineckým pôvodom – **LOOM**, ktoré predstavuje dlhodobu udržateľnú infraštruktúru podpory pre všetky kategórie ľudí s cudzineckým pôvodom. Centrum je zriadené Oddelením podpory pre ľudí s cudzineckým pôvodom, čo mu umožňuje zabezpečovať stabilnú a dlhodobú dostupnosť služieb nezávislú od krátkodobých grantových schém či projektových cyklov. Cieľom centra je poskytovať kontinuálny prístup k informáciám, poradenstvu a službám podporujúcim integráciu, posilňovať koordináciu medzi aktérmi a vytvárať priestor schopný flexibilne reagovať na meniace sa potreby mesta aj jeho obyvateľstva.

Odborné poradenstvo je v centre zabezpečované mimovládnyimi organizáciami vybranými na základe verejného obstarávania. LOOM poskytuje základné informačné služby, sociálne, psychologické, právne a pracovné poradenstvo, ako aj komunitné aktivity. Súčasťou jeho činnosti je aj podpora ostatných oddelení mesta a mestských inštitúcií pri tvorbe a realizácii inkluzívnych programov pre ľudí s cudzineckým pôvodom.

Cieľom centra do budúcnosti je zároveň aktívne oslovovať a zapájať aj ďalšie cudzinecké komunity žijúce v meste, ktoré doposiaľ neboli systematicky cieľovou skupinou integračných aktivít mesta, a postupne rozširovať dosah poskytovaných služieb tak, aby reflektovali rozmanitosť populácie mesta.

Prioritná oblasť 5.2.1: Zabezpečenie udržateľnej prevádzky a kontinuálneho rozvoja centra podpory pre všetky kategórie ľudí s cudzineckým pôvodom.

5.3. Bývanie

Bývanie predstavuje základnú ľudskú potrebu a je zároveň zakotvené ako ľudské právo v niekoľkých medzinárodných dokumentoch, ktorých signatárom je aj Slovenská republika. Nedostupnosť bývania je však všeobecným problémom, ktorému čelia mnohé mestá na Slovensku. V Bratislave, vzhľadom na koncentráciu pracovných príležitostí a migračné tlaky zo Slovenska i zahraničia, je táto situácia obzvlášť akútna.

Situácia sa výrazne zhoršila po februári 2022, keď do mesta pribudli desaťtisíce nových ľudí, najmä z Ukrajiny, ktorí okamžite potrebovali zabezpečiť bývanie. Táto skúsenosť poukázala na potrebu posilnenia pripravenosti mesta reagovať nielen na dlhodobé trendy, ale aj na krízové scenáre spojené s nárazovým nárastom dopytu po bývaní. Prístup k stabilnému a kvalitnému bývaniu je pritom kľúčovým predpokladom dôstojného života a úspešnej integrácie do spoločnosti.

Mesto Bratislava sa problematike dostupnosti bývania venuje napríklad prostredníctvom Koncepcie mestskej bytovej politiky, v ktorej je ako Priorita č. 3 definované zvýšenie dostupnosti bývania pre osoby znevýhodnené na trhu s bývaním. Táto priorita reflektuje potrebu rozvoja nástrojov, ako je mestské nájomné bývanie, krízové a prechodné formy ubytovania či podpora osôb ohrozených stratou bývania. Hoci koncepcia cieľi najmä na sociálne a ekonomicky znevýhodnené skupiny obyvateľstva, vytvára rámec, ktorý je relevantný aj pre ľudí s cudzineckým pôvodom, ktorí čelia podobným, a v niektorých prípadoch aj kumulovaným formám znevýhodnenia na trhu s bývaním.

Mesto reflektuje túto tému tiež v ďalších strategických dokumentoch (napr. Bratislava 2030), kde sa deklaruje potreba vyvinúť bytovú politiku zohľadňujúcu rôznorodosť potrieb všetkých obyvateľiek a obyvateľov mesta, avšak ani tu explicitne nereflektuje špecifickú situáciu ľudí s cudzineckým pôvodom a bariéry, ktorým čelia na trhu s bývaním.

Pre túto cieľovú skupinu je situácia často zložitejšia než pre väčšinovú populáciu. Okrem všeobecného problému vysokej cenovej úrovne nehnuteľností a nájomov v Bratislave sa cudzinky a cudzincov často stretávajú aj s diskrimináciou na trhu s bývaním, jazykovými a administratívnymi prekážkami a častejšie sú odkázaní na neisté formy bývania. Významnou pomocou pre odídenkyne a odídenčov z Ukrajiny bol štátny príspevok vyplácaný majiteľkám a majiteľom nehnuteľností za ich ubytovanie a kompenzoval finančné obmedzenia. Tento

príspevok však nebol systémovým opatrením a je jasné, že jeho poskytovanie nemôže byť trvalo zabezpečené.

V oblasti bývania chýbajú komplexné a aktuálne dáta týkajúce sa ľudí s cudzineckým pôvodom. K dispozícii sú len čiastkové údaje o bývaní odídenkýň a odídenčov z Ukrajiny, predovšetkým na základe evidencie vyplácaných príspevkov za ubytovanie. Príspevok na ubytovanie bol však od marca roku 2024 opakovane znižovaný a aktuálne je cielený len na malú skupinu ľudí prichádzajúcich z Ukrajiny, ktorí spĺňajú kritériá príslušnosti k zraniteľným skupinám definovaným v Nariadení Vlády SR o poskytovaní príspevku za ubytovanie odídenca.

Prioritná oblasť 5.3.1.:

Revízia mestského nájomného, prechodného a krízového bývania s dôrazom na dostupnosť pre ľudí s cudzineckým pôvodom.

Špecifický cieľ	Indikátor
Zvýšiť dostupnosť bývania pre ľudí s cudzineckým pôvodom	Podiel ľudí s cudzineckým pôvodom uchádzajúcich sa o mestské ubytovacie kapacity

5.4. Sociálne veci

Oblasť sociálnych vecí v Bratislave je, vzhľadom na rozdelenie kompetencií medzi Hlavné mesto SR Bratislavu a jednotlivé mestské časti, komplikovaná. Táto stratégia sa preto zameriava výlučne na prioritné oblasti, ktoré spadajú do kompetencií magistrátu, ako ich definuje aktuálne znenie Štatútu hlavného mesta.

V minulosti bola v strategických dokumentoch mesta (Komunitný plán sociálnych služieb 2030) zaznamenaná nízka miera využívania sociálnych služieb zo strany cudzincov. Tento stav však reflektoval vtedajšiu štruktúru populácie, kde výraznú väčšinu tvorili osoby v produktívnom veku s nižšou mierou potreby sociálnej podpory.

Situácia sa však zásadne zmenila po začiatku vojny na Ukrajine a následnom príchode tisícov odídenkýň a odídenčov do Bratislavy. Mnohé z týchto osôb spadajú do kategórie zraniteľných skupín – ide o deti, jednorodičovské rodiny, seniorky a seniorov, osoby so zdravotným znevýhodnením, chronickými ochoreniami a iné. Tieto skupiny často potrebujú intenzívnejšiu sociálnu pomoc a podporu.

V súčasnosti však absentujú komplexné dáta o konkrétnych potrebách rôznych skupín cudzincov a cudzincov v oblasti sociálnych služieb. Na základe skúseností a terénnej praxe možno predpokladať najčastejšiu potrebu v oblastiach ako sociálne poradenstvo a krízová pomoc, dočasné a prechodné bývanie, jazykové vzdelávanie ako súčasť adaptačného procesu, pomoc pri zabezpečení zdravotnej starostlivosti, podpora pri hľadaní zamestnania a

bývania, asistovanie pri umiestňovaní detí do škôlok a škôl, sprievod pri kontakte s úradmi a riešení formálnych záležitostí, podpora komunitného života a organizovanie integračných aktivít.

Medzi hlavné výzvy v tejto oblasti patria:

- Nízka informovanosť ľudí s cudzineckým pôvodom o dostupných sociálnych službách a ich nárokoch;
- Miera pripravenosti existujúcich služieb na prácu s klientelou s cudzineckým pôvodom (jazyková vybavenosť, interkultúrne zručnosti, znalosť migračnej legislatívy);
- Obmedzené kapacity existujúcich sociálnych služieb, ktoré nepostačujú na pokrytie rastúcich potrieb;
- Nejasná prístupnosť niektorých služieb pre vybrané skupiny ľudí s cudzineckým pôvodom.

Z týchto dôvodov je potrebné nielen posilniť dostupnosť a pripravenosť existujúcich služieb, ale aj zabezpečiť systematické zhromažďovanie dát o potrebách ľudí s cudzineckým pôvodom, aby bolo možné služby cielene a efektívne rozvíjať.

Prioritná oblasť 5.4.1: Revízia prístupu k existujúcim sociálnym a nadväzujúcim službám pre ľudí s cudzineckým pôvodom s cieľom zabezpečiť dostupnosť pre najzraniteľnejšie skupiny.

Prioritná oblasť 5.4.2.: Kontinuálny rozvoj kapacít zamestnanectva sociálnych a nadväzujúcich služieb -jazyková príprava, interkultúrne tréningy, sociálno-právne tréningy- s cieľom prípravy na prácu s klientelou s cudzineckým pôvodom.

Prioritná oblasť 5.4.3: Vytvorenie viacjazyčných verzií katalógu sociálnych služieb a webu o sociálnej pomoci; úprava ich obsahu tak, aby bol relevantný pre ľudí s cudzineckým pôvodom.

Špecifický cieľ	Indikátor
Zvýšiť dostupnosť sociálnych služieb pre ľudí s cudzineckým pôvodom	Podiel sociálnych služieb poskytovaných mestom, ktoré sú prístupné / prispôsobené pre ľudí s cudzineckým pôvodom Podiel klientov s cudzineckým pôvodom z celkového počtu klientstva využívajúceho sociálnu službu

5.5. Zdravotná starostlivosť

Vzhľadom na to, že zdravotná starostlivosť nepatrí do priamych kompetencií hlavného mesta, jeho úloha spočíva najmä v zlepšovaní prístupu ľudí s cudzineckým pôvodom k existujúcemu systému zdravotnej starostlivosti. Ide predovšetkým o posilňovanie informovanosti, odstraňovanie jazykových a informačných bariér, zlepšovanie spolupráce medzi aktérmi a podporu sprievodných služieb, ktoré umožňujú efektívne využívanie dostupnej zdravotnej starostlivosti.

Cieľom mesta je prispieť k tomu, aby ľudia s cudzineckým pôvodom rozumeli fungovaniu zdravotného systému, poznali svoje práva a povinnosti a mali reálny prístup k základnej a preventívnej zdravotnej starostlivosti. Mesto sa zároveň orientuje na podporu poskytovateľov zdravotnej starostlivosti pri práci s jazykovo a kultúrne rozmanitou klientelou.

Prioritná oblasť 5.5.1: Vytvorenie a distribúcia informačných balíkov o systéme zdravotnej starostlivosti a právach a povinnostiach ľudí s cudzineckým pôvodom, dostupných v rôznych jazykoch.

Prioritná oblasť 5.5.2: Vypracovanie informačného balíčka pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti o poskytovaní zdravotnej starostlivosti ľuďom s cudzineckým pôvodom; v spolupráci s Bratislavským samosprávnym krajom.

Prioritná oblasť 5.5.3: Zmapovanie poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ktorí ovládajú iné jazyky, a sprístupnenie tohto zoznamu ľuďom s cudzineckým pôvodom.

6/ KOMUNITNÉ AKTIVITY, KULTÚRA, BUDOVANIE VZŤAHOV

Bratislava ako hlavné a najväčšie mesto Slovenska prirodzene sústreďuje najväčší počet kultúrnych inštitúcií, organizácií aj návštevníkov kultúrneho života. Mestský strategický dokument Dekáda pre kultúru, ktorý definuje kultúrne smerovanie hlavného mesta, už dnes reflektuje potrebu zohľadniť ľudí s cudzineckým pôvodom ako súčasť publika i ako aktívnych tvorkyne a tvorcov. Zámerom je zlepšiť dostupnosť a prístupnosť kultúrnych služieb, ako aj zabezpečiť dostupnú a inkluzívnu kultúrnu ponuku. Táto stratégia nadväzuje na zámary Dekády pre kultúru a môže prispieť k ich napĺňaniu.

Kultúrne a komunitné integračné aktivity zohrávajú dôležitú úlohu v budovaní súdržnej spoločnosti, v podporovaní spolužitia rozmanitých komunít a v znižovaní predsudkov a stereotypov. Ich forma môže byť rôznorodá – od umeleckých a kultúrnych podujatí, cez športové aktivity, komunitné jazykové vzdelávanie, až po neformálne voľnočasové stretnutia.

Komunikácia mesta smerom k verejnosti je pritom rovnako kľúčová ako samotné aktivity. Spôsob, akým sa o integrácii a o ľuďoch s cudzineckým pôvodom komunikuje, priamo ovplyvňuje postoje väčšiny spoločnosti. Otvorená, inkluzívna a konštruktívna komunikácia, ktorá zdôrazňuje prínos cudzincov a cudziniiek k rozvoju mesta, má zásadný význam pri predchádzaní spoločenskému napätiu a pri zvyšovaní akceptácie tejto skupiny v rámci miestnej komunity.

Hlavné mesto sa preto hlási k zodpovednosti, že v prípadoch, keď komunikuje o ľuďoch s cudzineckým pôvodom, bude uplatňovať otvorený a inkluzívny prístup a túto skupinu vnímať ako viditeľnú, aktívnu a plnohodnotnú súčasť Bratislavy.

Prioritná oblasť 6.1: Realizácia kultúrnych a komunitných aktivít podporujúcich interkultúrny dialóg a pozitívne vnímanie kultúrnej rozmanitosti; v spolupráci s mestskými kultúrnymi inštitúciami.

Prioritná oblasť 6.2: Poskytovanie informácií o kultúrnych a komunitných podujatiach vo viacerých jazykoch a ich cielené šírenie medzi ľuďmi s cudzineckým pôvodom.

Prioritná oblasť 6.3: Zapájanie ľudí s cudzineckým pôvodom ako aktérov alebo organizátorov kultúrnych a komunitných podujatí (napr. prostredníctvom grantov).

Predpoklady plnenia:

Prioritná oblasť 6.3a: Zmapovanie cudzineckých komunít, ich organizovanosti a identifikácia komunitných lídrov.

Prioritná oblasť 6.3b: Vytvorenie systému podpory ľudí s cudzineckým pôvodom (informácie, poradenstvo, granty) pre organizovanie kultúrnych a komunitných aktivít.

Prioritná oblasť 6.4: Nastavenie odporúčaní pre komunikáciu mesta o integrácii a migrácii smerom k verejnosti.

Špecifický cieľ	Indikátor
Zabezpečiť dostupnosť a prístupnosť kultúrnych služieb a inkluzívnu kultúrnu ponuku vo vzťahu k cudzincom	Podiel cudziniiek a cudzincov, ktorí uvádzajú, že kultúrne služby sú dostupné a prívetivé. (prieskum) Výška finančnej a nefinančnej podpory pre kultúrne a komunitné aktivity zamerané na cudzinecké komunity, alebo organizované cudzineckými komunitami.

7/ ZAMESTNÁVANIE A PODNIKANIE

Bratislava ako ekonomicky najrozvinutejší región Slovenska prirodzene priťahuje ľudí s cudzineckým pôvodom, vrátane osôb s udelenou medzinárodnou ochranou, ktorí tu hľadajú pracovné príležitosti alebo vhodné podmienky na podnikanie.

Na konci roku 2024 bolo v Bratislave 10 830 zamestnaných štátnych príslušníkov a príslušníkov tretích krajín na základe povolenia na zamestnanie, 11 273 občanov a občanok EÚ/EHP na základe informačnej karty a 17 454 štátnych príslušníkov a príslušníkov tretích krajín na základe informačnej karty. Celkovo tak v Bratislave v danom čase pracovalo 39 557 cudziniek a cudzincov, z ktorých až 72 % pochádzala z tretích krajín a 66 % je mužského pohlavia. Z hľadiska zamestnávania bol aj vzhľadom na koncentráciu pracovných príležitostí najsilnejšie zastúpený okres Bratislava I (26 %) a Bratislava II (23 %).

Hoci zamestnávanie ako také nie je v kompetencii miest a obcí, hlavné mesto Bratislava má možnosť v rámci svojho štatútu vytvárať partnerstvá s cieľom realizácie podporných programov. Okrem toho môže prostredníctvom svojich služieb (napr. špecializovaného sociálneho poradenstva) zabezpečiť pracovné poradenstvo a informácie o prístupe na trh práce, čím sa posilní schopnosť mesta podporovať ľudí s cudzineckým pôvodom pri vstupe na trh práce, zlepši sa ich orientácia v systéme zamestnávania a zvýši sa ich šanca uplatniť sa v práci zodpovedajúcej ich kvalifikácii. Opatrenia zároveň prispievajú k zníženiu rizika pracovného vykorisťovania, k lepšiemu využitiu pracovného potenciálu ľudí s cudzineckým pôvodom a k posilneniu ekonomickej a sociálnej stability mesta.

Výzvy v oblasti zamestnávania ľudí s cudzineckým pôvodom:

- Zložitý proces uznávania kvalifikácií a odborného vzdelania, čo vedie k zamestnávaniu kvalifikovaných osôb na nižších pozíciách, než zodpovedá ich vzdelaniu a praxi;
- Nedostatok miest v materských školách, čo obmedzuje pracovné možnosti najmä pre ženy - najčastejšie matky samoživiteľky z radov odídencýň;
- Nedostupnosť jazykového vzdelávania zameraného na prácu, čo znižuje šance na zamestnanie v odbore;
- Nízka dostupnosť pracovného poradenstva - to aktuálne zabezpečujú najmä mimovládne organizácie, pričom ide o nesystémové a dlhodobu neudržateľné riešenie.

Prioritná oblasť 7.1: Zavedenie pracovného poradenstva pre ľudí s cudzineckým pôvodom ako súčasť špecializovaného sociálneho poradenstva.

Prioritná oblasť 7.2: Využívanie existujúcich dostupných grantových schém na organizáciu jazykových kurzov ako prípravy na zamestnanie, jazykových kurzov v mieste práce a kurzov socio-kultúrnej orientácie pre ľudí s cudzineckým pôvodom.

Prioritná oblasť 7.3: Vytváranie partnerstiev s kľúčovými zamestnávateľmi zamestnávajúcimi ľudí s cudzineckým pôvodom, s cieľom zdieľania skúseností a získavania finančnej podpory na integračné opatrenia.

Prioritná oblasť 7.4: Realizácia informačnej kampane, zameranej na prevenciu pracovného vykorisťovania.

Prioritná oblasť 7.5: Proaktívne zamestnávanie ľudí s cudzineckým pôvodom v mestských podnikoch a organizáciách.

Špecifický cieľ	Indikátor
Zlepšiť prístup ľudí s cudzineckým pôvodom k dôstojnému, stabilnému a kvalifikácii zodpovedajúcemu zamestnaniu.	Počet ľudí s cudzineckým pôvodom využívajúcich pracovné poradenstvo poskytované mestom Podiel klientstva pracovného poradenstva, ktoré si našlo zamestnanie alebo zlepšilo svoju pracovnú situáciu

MONITORING A EVALUÁCIA PLNENIA STRATÉGIE

Zodpovednosť za implementáciu, monitoring a evaluáciu Stratégie integrácie ľudí s cudzineckým pôvodom nesie Oddelenie podpory pre ľudí s cudzineckým pôvodom. Oddelenie bude v rámci realizácie stratégie pravidelne reportovať dvom relevantným platformám zabezpečujúcim medziodborovú koordináciu a strategický dohľad nad jej plnením.

Za účelom efektívnej implementácie stratégie Oddelenie zriadi pracovnú skupinu, ktorá bude zložená z dotknutých útvarov Magistrátu hlavného mesta SR Bratislavy, mestských organizácií a ďalších relevantných aktérov. Pracovná skupina bude slúžiť ako koordinačné a konzultačné fórum pre prípravu, realizáciu a priebežné vyhodnocovanie opatrení stratégie.

Stratégia bude realizovaná prostredníctvom akčného plánu, ktorý vychádza z aktuálnych kapacít mesta, vrátane personálnych, finančných a organizačných možností. Akčný plán bude pravidelne aktualizovaný a bude špecifikovať jednotlivé opatrenia, určovať zodpovednosť za ich plnenie, časový harmonogram, výstupové a výsledkové merateľné ukazovatele a potrebné zdroje. Opatrenia budú plánované a prehodnocované v ročnom cykle, čo mestu umožní flexibilne upravovať priority, reagovať na nový vývoj a v prípade potreby upravovať opatrenia aj alokáciu zdrojov na ich realizáciu.

Vyhodnocovanie plnenia cieľov stratégie bude založené na súbore výsledkových indikátorov, ktoré umožnia sledovať pokrok v jednotlivých prioritných oblastiach. Monitoring implementácie bude realizovaný formou dvojročných odpočtov plnenia prioritných oblastí, pričom každý odpočet bude spracovaný do podoby Správy o plnení Stratégie integrácie ľudí s cudzineckým pôvodom žijúcich v Hlavnom meste SR Bratislave. Táto správa bude predkladaná mestskému zastupiteľstvu na vedomie.

Po ukončení implementačného obdobia v roku 2035 vypracuje Oddelenie záverečnú správu o plnení stratégie, ktorá bude taktiež predložená mestskému zastupiteľstvu na vedomie. Na základe zistení a odporúčaní zo záverečnej evaluácie Oddelenie pripraví návrh aktualizovanej stratégie na ďalšie implementačné obdobie, ktorý bude následne predmetom schvaľovania poslankyňami a poslancami mestského zastupiteľstva.

Súčasťou evaluácie bude aj zber a vyhodnotenie kvantitatívnych a kvalitatívnych ukazovateľov, ako aj konzultácie so zapojenými aktérmi vrátane ľudí s cudzineckým pôvodom a odborných organizácií pôsobiacich v oblasti integrácie.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Centrum pre výskum etnicity a kultúry (CVEK), 2021. Cudzinci na Slovensku. Hľadanie nového domova. *Skúsenosti cudzincov s integráciou na Slovensku – výskumné zistenia*. Dostupné z: <https://cvek.sk/cudzinci-na-slovensku-hladanie-noveho-domova-skusenosti-cudzincov-s-integraciou-na-slovensku-vyskumne-zistenia/>

Centrum pre výskum etnicity a kultúry (CVEK), 2025. Analýza poskytovania sociálnych služieb cudzincom a cudzinkám vrátane utečencov a utečieniek. Dostupné z: <https://cvek.sk/analyza-poskytovania-socialnych-sluzieb-cudzincom-a-cudzinkam-vratane-utecencov-a-uteceniek/>

Centrum vzdelávacích analýz (CVA), 2025. Ako sa máte, učiteľky a učelia v Bratislave? *Situácia a pracovné podmienky učiteliek a učiteľov v základných školách a základných umeleckých školách v Bratislave*. Dostupné z: https://www.vzdelavacieanalyzy.sk/wp-content/uploads/2025/03/Ako-sa-mate-ucitelky-a-ucelia_Centrum-vzdelavacich-analyz_2025-1.pdf

City of Vienna - Integration and Diversity, 2023. Integration & Diversity Monitor, Vienna 2023. Dostupné z: <https://www.wien.gv.at/english/social/integration/facts-figures/monitoring.html>

Český statistický úřad, 2025. Vzdelávaní cizinců. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/vzdelavani-cizincu?pocet=10&start=0&podskupiny=294&razeni=-datumVydani>

European Migration Network & Eurostat, 2024. Slovakia 2023. *Country factsheet, July 2024*. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/document/download/acf35639-ce88-4156-9845-0d17d326d7d2_en

Európska komisia, 2025. Migrant integration in Slovakia. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migrant-integration/migrant-integration-hub/eu-countries-updates-and-facts/migrant-integration-slovakia_en

Hlavní město Praha, 2022. Praha metropole všech. Koncepce hl. m. Prahy pro oblast integrace cizinců (2022-2027). Dostupné z: <https://metropolevsech.eu/wp-content/uploads/2022/02/Koncepce-HMP-pro-oblast-integrace-cizincu-2022-2027.pdf>

Hlavní město Praha, 2024. Akční plán Koncepce hl. m. Prahy pro oblast integrace cizinců pro období 2024-2025. Dostupné z: <https://metropolevsech.eu/wp-content/uploads/2024/03/Akcní-plan-Koncepce-hl.-m.-Prahy-pro-oblast-IC-2024-2025.pdf>

Inštitút finančnej politiky (IFP), 2023. Pomáhať utečencom sa oplatí. Dostupné z: <https://ifp.sk/pomahat-utecencom-sa-oplati/>

Inštitút finančnej politiky (IFP), 2025. Septembrová nezamestnanosť rástla v 40 okresoch.

Flash info z nezamestnanosti. Dostupné z: <https://ifp.sk/septembrova-nezamestnanost-rastla-v-40-okresov-flash/>

Inštitút finančnej politiky (IFP), 2025. Viac rúk, menej mozgov. Slovensko láka cudzincov, no nie odborníkov. *Flash info z nezamestnanosti*. Dostupné z: <https://ifp.sk/viac-ruk-menej-mozgov-slovensko-laka-cudzincov-no-nie-odbornikov-flash/>

Inštitút sociálnej politiky (ISP), 2023. Odídenci z Ukrajiny na slovenskom pracovnom trhu rok od vypuknutia vojny. Dostupné z: https://institutsocialnejpolitiky.sk/wp-content/uploads/2023/02/Habel_Veselkova_2023_Odidenci-z-Ukrajiny-rok-od-vypuknutia-vojny.pdf

Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy, 2023. Cizinci v Praze — Analýza a prognóza vývoje. Dostupné z: <https://iprpraha.cz/assets/files/files/d2d29ac6a6c082b2ba42ad96ed74fc31.pdf>

Mesto Krakow, 2024. Open Krakow, Programme for the years 2024–2028. Dostupné z https://otwarty.krakow.pl/program/289750,artykul,program_otwarty_krakow_na_lata_2024__2028.html

Metropolitný inštitút Bratislavy (MIB), 2023. *Demografický potenciál, sociálna a ekonomická geografia, scenáre rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy do roku 2050*. Bratislava: Metropolitný inštitút Bratislavy.

Národný kontrolný úrad (NKÚ), 2025. Vzdelávanie detí cudzincov v slovenských školách. *Správa o výsledku kontroly 2025*. Dostupné z: <https://www.nku.gov.sk/-/deti-migrantov-potrebuju-pomoc-pri-zaclenovani-do-slovenskej-spolocnosti>

Výskumná a inovačná autorita (VAIA), 2023. Magnet pre talent. *Návod pre úspešné Slovensko*. Dostupné z: https://vaia.gov.sk/wp-content/uploads/2023/09/white_paper_1_magnet_pre_talent_online.pdf

Výskumná a inovačná autorita (VAIA), 2024. Zahraniční študenti a študentky na Slovensku. Analýza dostupných dát a prieskum potrieb. Dostupné z: https://vaia.gov.sk/wp-content/uploads/2024/12/20241129_Report-o-zahranicnych-studentoch_final.pdf

Centrum spoločenských a psychologických vied Slovenskej akadémie vied, 2025. Prehľad právnych, politických a inštitucionálnych rámcov v téme integrácie cudzincov.

Kadlečíková, Jana, 2018. Cudzinci v Bratislave. Bratislava: Centrum pre výskum etnicity a kultúry.

ZOZNAM GRAFOV A TABULIEK

Grafy

Graf 1: Vývoj počtu platných pobytov v SR.....	20
Graf 2: Vývoj najčastejších dôvodov udelenia prechodného pobytu v SR príslušníkom tretích krajín	20
Graf 3: Počet pobytov ľudí z tretích krajín v Bratislavskom kraji.....	21
Graf 4: Najčastejšie dôvody udelenia prechodného pobytu cudzincov v Bratislave.....	21
Graf 5: Počet ľudí s cudzineckým pôvodom s pobytom v Bratislave podľa krajiny pôvodu (z top 15 krajín)	22
Graf 6: Top 3 krajiny spomedzi žiadateľov o pobyt na Slovensku	23
Graf 7: Počet cudzincov a cudziniiek v Bratislave podľa okresu.....	23
Graf 8: Počet cudzincov a cudziniiek s pobytom v Bratislave podľa pohlavia a vekovej kategórie	24
Graf 9: Počet cudzincov a cudziniiek s pobytom v Bratislave podľa veku	25
Graf 10: Prognóza počtu obyvateľov v Bratislave od 2022 do 2050 podľa rôznych scenárov	25
Graf 11: Prognóza zmeny podielu vekových skupín obyvateľstva Bratislavy medzi 2022 a 2050	26
Graf 12: Počet detí cudzincov v Bratislave a ich podiel podľa typu školy (štátna, súkromná, cirkevná).....	27
Graf 13: Podiel žiakov a žiačok s cudziny z celkového počtu žiakov na základných školách ..	27
Graf 14: Počet žiakov a žiačok s inou štátnou príslušnosťou na základných školách a ich podiel na celkovom počte žiakov	28
Graf 15: Podiel žiakov z jednotlivých krajín na celkovom počte žiakov v základných školách	29
Graf 16: Počet slovenských a zahraničných študentov na slovenských vysokých školách	30
Graf 17: Zamestnávanie cudzincov v Bratislave.....	32
Graf 18: Vývoj zamestnávania cudzincov v Bratislave	33
Graf 19: Podiel zahraničných pracovníkov na zamestnanosti na Slovensku podľa ESA v druhom kvartáli daného roka	33
Graf 20: Počet kvalifikovaných pracovníkov s modrou kartou z tretín krajín na 1 000 kvalifikovaných pracovníkov (manažérov, profesionálov a technikov)	35

Tabuľky

Tabuľka 1: Počet cudzincov a cudziniiek s pobytom v Bratislave podľa typu pobytu.....	18
Tabuľka 2: Počet ľudí s cudzineckým pôvodom s pobytom v Bratislave podľa krajiny pôvodu (z top 15 krajín)	22
Tabuľka 3: Počty cudzincov a cudziniiek s pobytom v Bratislave podľa vekovej kategórie.....	24
Tabuľka 4: Počet detí cudzincov v materských a základných školách (štátne, súkromné, cirkevné) v Bratislave	26

SLOVNÍK POJMOV

Ľudia s cudzineckým pôvodom - Osoby žijúce na území mesta Bratislava bez občianstva SR alebo s migračnou skúsenosťou, bez ohľadu na pobytový status.

Cudzinec / cudzinka - Osoba, ktorá nie je občanom alebo občiankou Slovenskej republiky podľa platných právnych predpisov.

Integrácia - Proces začleňovania ľudí s cudzineckým pôvodom do spoločenského, ekonomického a kultúrneho života mesta.

Inklúzia - Zabezpečenie rovného prístupu k službám, príležitostiam a participácii pre všetkých obyvateľov mesta.

Rovnosť a nediskriminácia - Princíp rovného zaobchádzania a ochrany pred diskrimináciou na základe pôvodu alebo iných osobných charakteristík.

Rodová rovnosť - Rovné zaobchádzanie s osobami bez ohľadu na ich rodovú identitu s cieľom zabezpečiť rovnosť práv a príležitostí.

Kultúrna rozmanitosť - Rôznorodosť kultúrnych, jazykových a náboženských identít v meste ako súčasť mestského spoločenstva.

Občania Európskej únie a Európskeho hospodárskeho priestoru (EÚ/EHP) - Štátni príslušníci členských štátov EÚ alebo EHP s právom pobytu na území SR podľa osobitných predpisov.

Štátni príslušníci tretích krajín - Osoby, ktoré nie sú občanmi SR ani EÚ/EHP a ktorých pobyt na území SR je viazaný na udelenie pobytového oprávnenia.

Prechodný pobyt - Pobyt udelený na určitý čas a za konkrétnym účelom v súlade s platnou legislatívou.

Trvalý pobyt - Dlhodobý pobyt oprávňujúci osobu zdržiavať sa na území SR s rozsahom práv stanoveným zákonom.

Tolerovaný pobyt - Osobitný typ pobytu udeľovaný najmä z humanitných dôvodov alebo pri nemožnosti vyhostenia.

Dočasné útočisko - Osobitný režim ochrany poskytovaný v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb.

Utečenci a utečanky - Osoby, ktorým bola na území SR udelená forma medzinárodnej ochrany.

Odídenci a odídenkyne - Osoby, ktorým bolo na území SR udelené dočasné útočisko v súvislosti s ozbrojeným konfliktom na Ukrajine.

Participácia - Zapájanie obyvateľov a obyvateľiek mesta do verejného života a rozhodovacích procesov.